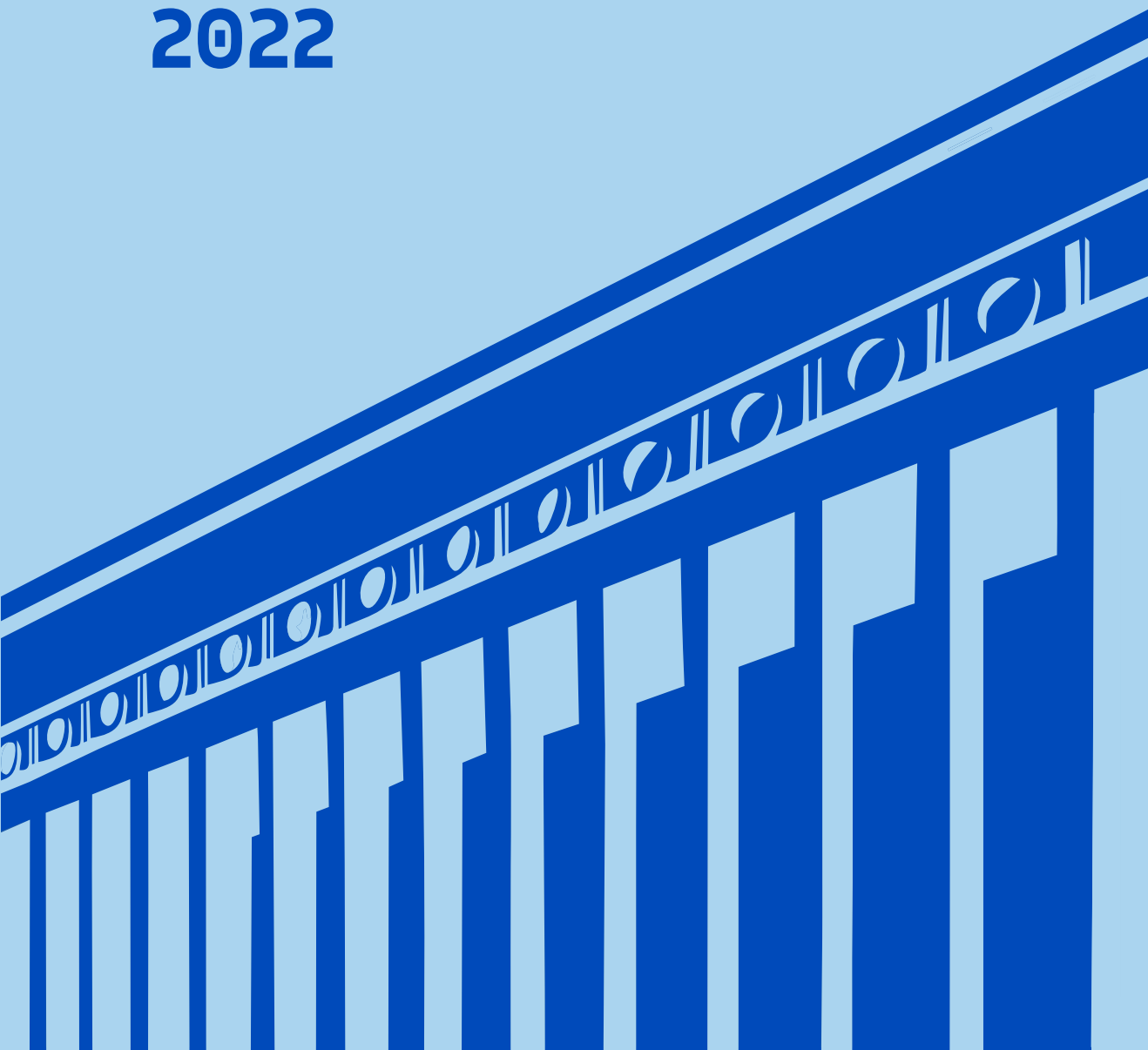

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

**EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS**

2022

K 12/2023 vp

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2022

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunnot Strasbourgissa 2022

ensimmäinen jakso	24.–28.1.2022
ylimääräinen jakso	14.–15.3.2022
toinen jakso	25.–28.4.2022
kolmas jakso	20.–24.6.2022
neljäs jakso	10.–14.10.2022

Pysyvän komitean kokoukset

Dublin	31.5.2022
Reykjavik	25.11.2022

HELSINKI 2023

ISSN 1235-1879

EUROOPAN NEUVOSTON

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2022 istuntokaudella.

Helsingissä 27. helmikuuta 2023

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Kimmo Kiljunen

puheenjohtaja

Maria Fagerholm

sihteeri

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
1. Tiivistelmä	5
2. Suomen valtuuskunnan toiminta.....	7
3. Yhteiskunnan haasteet ja Euroopan neuvosto	9
3.1 Euroopan neuvoston rooli uudessa turvallisuustilanteessa	9
3.2 Demokratian ja oikeusvaltion haasteet	10
3.3 Koronapandemia ja yhteiskunnan resilienssin vahvistaminen.....	11
4. Ihmisoikeuksien toteutuminen.....	14
4.1 Lasten oikeudet ja osallisuus.....	14
4.2 Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys.....	15
4.3 Rasismin torjunta	16
4.4 Maahanmuutto ja pakolaisuus.....	16
4.5 Urheilu.....	17
5. Venäjä.....	19
5.1 Venäjän erottaminen Euroopan neuvostosta	19
5.2 Venäjän hyökkäyssodan seurausten pohdinta.....	21
6. Jäsenvelvoitteiden seuranta.....	24
6.1 Armenia	24
6.2 Georgia	25
6.3 Turkki	25
6.4 Unkari	26
6.5 Muita maita koskevat määräaikaisraportit	26
7. Suhteet järjestön ulkopuolisiin maihin	27
7.1 Kosovo	27
7.2 Valko-Venäjä	27
7.3 Jordania	27
7.4 Kirgisia	28

Liitteet

1. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta.....	29
2. Jäsenyydet komiteoissa 2022.....	31
3. Yleiskokouksen vuonna 2022 hyväksymät asiakirjat.....	33
3.1 Päätöslauselmat.....	33
3.2 Suositukset.....	35
3.3 Lausunnot.....	36
4. Yleiskokouksen ja pysyvän komitean erityisvieraat vuonna 2022.....	37
4.1 Valtioiden edustajat.....	37
4.2 Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat.....	37
5. Euroopan neuvoston jäsenvaltiot vuonna 2022.....	38

1. Tiivistelmä

Euroopan neuvoston alkuperäinen tarkoitus oli pitää yllä rauhaa Euroopassa. Silloiset perustajamaat näkivät, että rauha voidaan saavuttaa vain rakentamalla demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvia yhteiskuntia. Järjestön tehtäväksi tuli laatia normisto tukemaan sitä, että jäsenmaat noudattavat ja kunnioittavat kaikkia perusarvoja. Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäksi järjestöllä on tällä hetkellä käytössään 224 oikeudellisesti sitovaa yleissopimusta, jotka ohjaavat niihin liittyneiden jäsenmaiden toimintaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on perustettu nimenomaan yksilöitä varten, jotta he voivat saada oikeutta tapauksissa, joissa jokin jäsenmaa jättää heidän oikeutensa huomioimatta toimimalla ihmisoikeussopimuksen vastaisesti.

Kertomusvuonna alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikutti suuresti myös Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan ja nosti jälleen esiin, miten tärkeää on ylläpitää rauhaa ja noudattaa perusarvoja. Ministerikomitea päätti 16.3.2022 pitämässään kokouksessa, että Venäjä ei enää ole Euroopan neuvoston jäsen. Maan osallistumisoikeudet oli jäädytetty jo aiemmin. 14.–15.3.2022 järjestettiin parlamentaarisen yleiskokouksen ylimääräinen täysistunto, jossa laaditussa lausunnossa yleiskokous tuki ministerikomitean esitystä yksimielisesti. Ministerikomitea pyysi toukokuussa Torinon kokouksessaan Euroopan neuvoston pääsihteerä Maria Pejčinović Burićia asettamaan korkean tason pohdintaryhmän (*High-Level Reflection Group*) pohtimaan järjestön roolia uudessa turvallisuustilanteessa. Pääsihteeri nimitti kesäkuussa kuuden jäsenen ryhmän, jonka puheenjohtajaksi valittiin YK:n entinen ihmisoikeuskomissaari Mary Robinson.

Yleiskokous keskusteli Euroopan neuvoston roolista ja demokratian huolestuttavasta tilanteesta Euroopassa kesäkuun istunnossa järjestetyssä korkean tason paneelissa, jonka otsikko oli ”Demokraattisen turvallisuuden ylläpitäminen Euroopassa”. Keskustelun pääpuhujina olivat silloisen puheenjohtajanaan Irlannin ulkoministeri Simon Coveney, Suomen ulkoministeri Pekka Haavisto, Valko-Venäjän oppositiojohtaja Svjatlana Tših’anouskaja ja Euroopan neuvoston pääsihteeri Maria Pejčinović Burić. Keskusteluissa nousi vahvasti esiin, että Euroopan neuvoston pitää löytää toimiva tapa tukea kansalaisyhteiskuntaa ja demokratiaa edistäviä toimia. Samalla korostui, että on tarpeen järjestää Euroopan neuvoston neljäs huippukokous.

Sen jälkeen, kun yleiskokous oli erottanut Venäjän Euroopan neuvostosta ja jäädyttänyt kaikki Valko-Venäjä-suhteensa, se päätti edelleen tukea Venäjän ja Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntia sekä seurata niiden ihmisoikeustilannetta. Yleiskokous hyväksyi aiheesta useita raportteja. Valko-Venäjän opposition kanssa perustettu kontaktiryhmä sai yleiskokouksen täyden tuen, ja Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen (sd.) jatkoi raportointia Valko-Venäjän demokraattisesta muutoksesta. Kun Venäjä oli erotettu, päätti Kosovo anoa myös Euroopan neuvoston jäsenyyttä, ja yleiskokous myönsi Kosovon valtuuskunnalle istumapaikat istuntosalissa sekä puheoikeuden täysistunnon debateissa.

Vaikka turvallisuustilanne on muuttunut, parlamentaarinen yleiskokous on edelleen pyrkinyt edistämään ihmisoikeuksia, tukemaan demokratia-aatetta sekä vahvistamaan oikeusvaltiota. Lisäksi se on jatkanut keskustelua koronapandemian seurauksista ja antanut jäsenmaille monia suosituksia.

Euroopan neuvoston tärkeimpiä tehtäviä on ihmisoikeuksien suojeleminen. Euroopan ihmisoikeussopimus sekä lukuisat muut ihmisoikeussopimukset on laadittu yksilöiden oikeuksien turvaamiseksi. Sopimuksista huolimatta ihmisoikeusloukkauksia ei ole saatu lopetettua jäsenmaissa. Kertomusvuonna yleiskokouksen asialistalla ovat olleet lasten suojeleminen ja oikeudet. Koronapandemian seuraukset, sodan aiheuttamat pelko ja huoli sekä sotaan liittyvä hintojen nousu vaikuttavat suuresti myös lapsiin. Yleiskokous on painottanut, että lapsen etu tulisi aina ottaa huomioon kaikenlaisessa päätöksenteossa.

Yhteiskuntarauhaa uhkaavat kriisit vaikuttavat etenkin seksuaalivähemmistöihin ja etnisiin vähemmistöihin. Kun pelko omasta tulevaisuudesta ottaa vallan, syntyy usein tunne, että toisille osoitetut oikeudet olisivat itseltä pois. Se synnyttää vastakkainasettelua, joka on kärjistynyt jopa väkivaltaan. Myös naisten oikeudet ovat olleet uhattuina viime vuosien aikana. Yleiskokouksen pääsihteerin Despina Chatzivassiliou-Tsovilisin aloitteesta perustettiin naistenpäivänä 8.3.2022 yleiskokouksen naisverkosto "Women@PACE". Verkoston ensimmäisessä tapaamisessa kuultiin Ukrainan parlamentin naisjäseniä ja selvitettiin, miten Ukrainaa voitaisiin tukea sodan aikana. Verkosto onnistui keräämään riittävästi rahaa, jolla Kiovassa työskenteleville valtionhallinnon virkamiehille pystyttiin hankkimaan luotillivit.

Ääriliikkeiden kasvu Euroopassa sekä Venäjän sotaretoriikka ukrainalaisia kohtaan ovat pitäneet rasmin torjumisen keskustelujen keskiössä. Myös koronapandemia vaikutti rasmin kasvuun. Yleiskokous on pitkään pyrkinyt pitämään rasismikeskustelua yllä ja käsitteli myös kertomusvuonna useita raportteja aiheesta.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja muut käsillä olevat kriisit nostivat pakenemaan joutuneiden määrän vuonna 2022 yli 100 miljoonaan ihmiseen. Yleiskokous on kehunut jäsenmaiden valmiutta ottaa vastaan ukrainalaisia pakolaisia, mutta on myös huomauttanut, että kaikkia pakolaisia ja turvapaikanhakijoita tulisi kohdella samantarvoisesti.

Yleiskokous toimii Kansainvälisen jalkapalloliiton Fifan eräänlaisena parlamentaarisena ulottuvuutena ja käsittelee säännöllisesti Fifaa koskevia ihmisoikeuskysymyksiä. Tammikuun istunnossa keskusteltiin kansainvälisistä urheilukisoista ja ihmisoikeuksista. Vuodesta 2016 Fifan puheenjohtajana toiminut Gianni Infantino korosti istunnossa, että päätös antaa vuoden 2022 jalkapallon maailmanmestaruuskisat Qatarille on edistänyt työntekijöiden oikeuksia maassa, vaikka työ Qatarin työolojen parantamiseksi on vielä kesken. Lisäksi yleiskokous käsitteli raportit urheilun tasa-arvon vahvistamisesta.

Yleiskokouksen tärkeimpiä tehtäviä on jäsenvelvoitteiden seuranta. Niin sanotun monitoroinnin kohteeksi päätyminen on vuodesta 1995 lähtien ollut ehtona jokaiselle Euroopan neuvoston jäseneksi pyrkivälle maalle. Nykyiset monitoroinnin kohdemmaat Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä ovat olleet komitean työlliställä jo yli 20 vuotta. Puola päätettiin asettaa monitoroinnin kohteeksi vuonna 2020, kun valtaa pitävän Laki ja oikeus -puolueen uudistusten todettiin heikentävän demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista. Unkari koki saman kohtalon vuonna 2022. Jälkimonitoroinnin kohdemaina ovat edelleen Bulgaria, Montenegro ja Pohjois-Makedonia.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikutti myös parlamentaarisen yleiskokouksen suhteisiin ulkopuolisiin maihin. Jo pitkään jatkunut yhteistyö Euroopan neuvoston ja Valko-Venäjän kanssa päätettiin jäädyttää. Samalla päätettiin vahvistaa jäsenyyttä hakevan Kosovon edustajien oikeuksia osallistua yleiskokouksen istuntoihin. Vuodesta 2009 voimassa ollut yleiskokouksen demokratiakumppanuusohjelma (*Partner for Democracy*) on myös ollut paljon esillä. Kertomusvuonna yleiskokous käsitteli Jordaniaa ja Kirgisiaa koskevat arviointiraportit. Poliittinen komitea on lisäksi käsitellyt kumppanuusohjelman toimivuutta arvioivaa raporttia, joka tulee yleiskokouksen käsittelyyn vuonna 2023.

Suomen valtuuskunta on osallistunut Euroopan neuvostossa aktiivisesti yleiskokouksen toimintaan. Valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen toimi poliittisen komitean ensimmäisenä varapuheenjohtajana ja varapuheenjohtaja Anne-Mari Virolainen osallistui vaalitarkkailuun Bosnia ja Hertsegovinassa. Valtuuskunta käännätti parlamentaarikoille suunnatun Istanbulin sopimusta koskevan käsikirjan suomeksi ja ruotsiksi sekä tapasi ulkoministeri Pekka Haaviston ja useita kansalaisyhteiskunnan edustajia. Myös Valko-Venäjän oppositiojohtaja Svjatlana Tsih'anouskaja oli tavattujen listalla.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on jatkanut aktiivista toimintaansa parlamentaarisessa yleiskokouksessa vuonna 2022 puheenjohtaja Kimmo Kiljusen (sd.) johdolla. Valtuuskunta on järjestänyt vuoden aikana seitsemän kokousta.

Valtuuskunnassa tapahtui muutos toukokuussa, kun varsinainen jäsen Petri Honkonen (kesk.) siirtyi tiede- ja kulttuuriministeriksi. Hänen tilalleen varsinaiseksi jäseneksi nousi varajäsen Hilikka Kemppi (kesk.), ja uudeksi varajäseneksi nimitettiin Mikko Kinnunen (kesk.). Lisäksi valtuuskunnan pitkäaikainen sihteeri jäi eläkkeelle loppuvuodesta.

Kertomusvuoden ensimmäinen, ylimääräinen ja toinen istunto järjestettiin hybridimuodossa niin, että paikan päällä Strasbourgissa oli rajattu määrä edustajia ja loput osallistuivat istuntoon etänä. Valtuuskunnan puheenjohtaja Kiljunen osallistui myös näihin istuntoihin paikan päällä. Kesäkuusta lähtien kaikki istunnot on järjestetty normaalisti Strasbourgissa. Ainoastaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomareiden vaalit on järjestetty sähköisesti.

Puheenjohtaja Kiljunen valittiin tammikuun istunnossa poliittisen komitean ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi. Tähän luottamustehtävään on liittynyt myös joitakin puheenjohtajiston kokouksia. Lisäksi puheenjohtaja Kiljunen on valmistellut poliittisessa komiteassa Valko-Venäjän demokraattista muutosta pohtivaa raporttia. Sen yhteydessä hän on tavannut useita Valko-Venäjän demokraattisen opposition edustajia ja kansalaisyhteiskunnan edustajia.

Alkuvuodesta valmistui Suomen valtuuskunnan ja Ihmisoikeuskeskuksen yhteinen projekti, jossa käännettiin kansanedustajille suunnattu Istanbulin sopimusta koskeva käsikirja suomeksi ja ruotsiksi. Valtuuskunnan jäsen Tarja Filatov (sd.) esitteli käsikirjakäännöksen yleiskokouksen tasa-arvokomitean kokouksessa Tukholmassa toukokuussa 2022. Käsikirjan virallinen lanseeraustilaisuus järjestettiin eduskunnassa 5.10.2022. Tilaisuudessa puhuivat eduskunnan puhemies Matti Vanhanen ja valtuuskunnan puheenjohtaja Kiljunen.

Tammikuun istunnossa yleiskokous perusti terveellistä ympäristöä edistävän parlamentaarisen verkoston (*Parliamentary Network for a Healthy Environment*), jonka avulla yleiskokous pyrkii osoittamaan tukea Euroopan neuvostossa valmisteilla olevaan yleissopimukseen ilmastonmuutoksesta ja ihmisoikeuksista. Valtuuskunnan varajäsen Inka Hopsu (vihr.) valittiin verkostoon kulttuurikomitean edustajaksi, ja hän piti puheenvuoron verkoston perustamiskokouksessa.

Valtuuskunta tapasi ulkoministeri Pekka Haaviston Strasbourgissa 21.6.2022. Keskusteluissa käsiteltiin Euroopan neuvoston haasteita Euroopan uudessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa sekä pohdittiin keinoja järjestön roolin vahvistamiseksi. Haavisto osallistui yleiskokouksen istunnon yhteydessä järjestettävään korkean tason paneeliin, jossa keskusteltiin pitkälti samoista teemoista.

Valtuuskunta järjesti aamiaistapaamisen Suomessa vierailleen Euroopan neuvoston kansalaisjärjestökonferenssin kanssa (*Conference of INGO's – CINGO*) 1.4.2022. Tapaamiseen osallistuivat CINGOn puheenjohtaja Gerhard Ermischer, Anna Sevortian, johtaja, EU-Russia Civil Society Forum ja CINGOn pysyvän komitean jäsen, Jade Glenister, asiantuntija, Council on NGO Law, CINGO sekä Anu Juvonen, neuvonantaja, Division for Civil Society and Democratic Innovation, Euroopan neuvosto. Tapaamisessa päätettiin vahvistaa Suomen valtuuskunnan ja kansalaisjärjestöjen välisiä suhteita.

Valtuuskunnan varapuheenjohtaja Anne-Mari Virolainen (kok.) osallistui yleiskokouksen vaalitarkkailutehtäviin Bosnia ja Hertsegovinassa 30.9–3.10.2022. Osana yleiskokouksen 21 hengen valtuuskuntaa hän tarkkaili maassa järjestettyjä yleisvaaleja Sarajevon alueella. Vaalitarkkailu toteutettiin yhteistyössä Etyjin ODHRin, Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen, Euroopan parlamentin sekä Naton parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa.

Valtuuskunnan puheenjohtaja Kiljunen isännöi lounaan eduskunnassa vierailleelle Valko-Venäjän oppositiojohtajalle Svjatlana Tsih'anouskajalle 14.12.2022. Lounaalle osallistuivat myös valtuuskunnan varapuheenjohtaja Virolainen sekä ulkoasiainvaliokunnan jäseniä. Tsih'anouskaja tapasi Suomen-vierailullaan myös tasavallan presidentin Sauli Niinistön sekä pääministeri Sanna Marinin.

Yhteistyö ja yhteydenpito ulkoministeriöön ja etenkin Euroopan neuvoston Suomen pysyvään edustajaan Nina Nordströmiin on jatkunut tiiviinä. Tarvetta keskusteluille ja neuvonpidoille nostivat etenkin alkuvuoden tapahtumat, ja Euroopan neuvoston päätös erottaa Venäjä järjestöstä.

3. Yhteiskunnan haasteet ja Euroopan neuvosto

Euroopan neuvoston alkuperäinen tarkoitus oli pitää yllä rauhaa Euroopassa. Silloiset perustajamaat näkivät, että rauha voidaan saavuttaa vain rakentamalla demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvia yhteiskuntia. Järjestön tehtäväksi tuli laatia normisto tukemaan sitä, että jäsenmaat noudattavat ja kunnioittavat kaikkia perusarvoja. Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäksi järjestöllä on tällä hetkellä käytössään 224 oikeudellisesti sitovaa yleissopimusta, jotka ohjaavat niihin liittyneiden jäsenmaiden toimintaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien (EIT) on perustettu nimenomaan yksilöitä varten, jotta he voivat saada oikeutta tapauksissa, joissa jokin jäsenmaa jättää heidän ihmisoikeussopimukseen kirjatut oikeutensa huomioimatta.

3.1 Euroopan neuvoston rooli uudessa turvallisuustilanteessa

Kertomusvuonna alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikutti suuresti myös yleiskokouksen toimintaan ja nosti jälleen esiin, miten tärkeää on ylläpitää rauhaa ja noudattaa perusarvoja. Venäjän erottaminen Euroopan neuvostosta herätti keskustelua myös järjestön roolista uudessa turvallisuustilanteessa. Ministerikomitea pyysi toukokuussa Torinon ministerikokouksessa Euroopan neuvoston pääsihteeriä Maria Pejčinović Burića asettamaan korkean tason pohdintaryhmän (*High-Level Reflection Group*) laatimaan asiasta raportin. Pääsihteeri nimitti kesäkuussa kuuden jäsenen ryhmän, jonka puheenjohtajaksi valittiin YK:n entinen ihmisoikeuskomissaari Mary Robinson. Ryhmä julkaisi raporttinsa lokakuussa.

Yleiskokous keskusteli Euroopan neuvoston roolista ja demokratian huolestuttavasta tilanteesta Euroopassa kesäkuun istunnossa järjestetyssä korkean tason paneelissa, jonka otsikko oli ”Demokraattisen turvallisuuden ylläpitäminen Euroopassa”. Paneelin pääpuhujina olivat silloisen puheenjohtajamaan Irlannin ulkoministeri Simon Coveney, Suomen ulkoministeri Pekka Haavisto, Valko-Venäjän oppositiojohtaja Svjatlana Tsh’anouskaja ja Euroopan neuvoston pääsihteeri Maria Pejčinović Burić. Keskusteluissa nousi vahvasti esiin, että Euroopan neuvoston pitää löytää toimiva tapa tukea kansalaisyhteiskuntaa ja demokratiaa edistäviä toimia. Samalla korostui, että on tarpeen järjestää Euroopan neuvoston neljäs huippukokous, sillä edellisestä kokouksesta oli vierähtänyt jo 17 vuotta. Edustajat korostivat, että ellei Euroopassa riehuva sota ole riittävä syy huippukokoukselle, mikä sitten on. Yleiskokous päätti siksi laatia oman vastineensa huippukokouksen järjestämisen ja sen sisältöjen tueksi. Poliittisen komitean raporttoijaksi valittiin irlantilainen Fiona O’Loughlin ja raportti päätettiin käsitellä heti tammikuun istunnossa 2023. Ministerikomitea päätti 7.11.2022, että huippukokous järjestetään Euroopan neuvoston puheenjohtajamaa Islannin pääkaupungissa Reykjavikissa 16.–17.5.2023.

Marraskuussa pysyvässä komiteassa hyväksytyssä raportissa *Euroopan neuvoston roolin vahvistaminen eurooppalaisen poliittisen rakenteen kulmakivenä* (dok. 15651) selvitetään järjestön vahvuudet ja perusrakenteet temaattisesta, maantieteellisestä ja institutionaalista näkökulmasta. Samalla pohditaan Euroopan neuvoston roolia suhteessa EU:hun, Etyjiin ja muihin järjestöihin. Järjestön rooli kansainvälisen ihmisoikeusnormiston laatijana ja demokraattisen turvallisuuden varmistajana on kiistaton. Uusi turvallisuustilanne kuitenkin pakottaa myös Euroopan neuvostoa vahvistamaan asemaansa arvojen puolustajana. Päätöslauselmassa 2473 (2022) yleiskokous toivoo, että jäsenmaat ymmärtäisivät paremmin Euroopan neuvoston roolin ja toimintakyvyn myös vaikeissa kriisitilanteissa. Samalla jäsenmaiden toivotaan edistävän demokraattista turvallisuutta sekä ymmärtävän sen, miten tärkeä neljäs huippukokous on. Jäsenmaiden olisi tuettava EU:ta liittymään nopeasti Euroopan ihmisoikeussopimukseen sekä autettava kansainvälistä rikostuomioistuinta ICC:tä tutkimaan sotarikoksia tehokkaasti. Yleiskokous esittää myös erityistuomioistuimen perustamista tutkimaan Venäjän hyökkäyssotaan liittyviä rikoksia.

Yleiskokous on huolissaan maidenvälisistä kiristyneistä suhteista Länsi-Balkanin alueella. Raportissa *Eurooppalaisen perspektiivin tukeminen Länsi-Balkanilla* (dok. 15609) pyydetään EU:ta panostamaan enemmän näiden maiden jäsenyysneuvotteluihin. Euroopan neuvosto voisi toimia välittäjänä, ja sen työkaluja voisi

hyvin hyödyntää neuvotteluissa. Päätöslauselmassa 2456 (2022) maat saavat kehotuksen kehittää poliittista kulttuuriaan niin, että siinä painotettaisiin samalla yhteistyötä. Myös oikeusjärjestelmän uudistus ja korruption torjunta olisi tärkeää. Ylipäänsä tulisi edistää vuoropuhelua ja lisätä kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia. Jäsenmaat ja yleiskokous voisivat olla mukana edistämässä näitä tavoitteita. Suosituksessa 2237 (2022) ministerikomiteaa kehoitetaan vahvistamaan EU:n ja EN:n välistä poliittista kumppanuutta Länsi-Balkanilla ja kehittämään edelleen yhteistyömuotoja sillä alueella.

3.2 Demokratian ja oikeusvaltion haasteet

Raportissa *Todellisen demokratian turvaaminen ja edistäminen Euroopassa* (dok. 15486) muistutetaan, että oikeudenmukaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön perustuva rauhanrakentaminen on ehto siviilisaation ja inhimillisen yhteiskunnan ylläpitämiseksi. Demokratian kriisin torjumiseksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2437 (2022) sitoutumaan uudelleen Euroopan neuvoston perusarvoihin. Se toteutuu takaamalla sananvapaus, yhdistymis- ja kokoontumisvapaudet, ihmisoikeuspuolustajien ja toimittajien turvallisuus, median monipuolisuus, vapaat vaalit sekä oikeuslaitoksen riippumattomuus. Lisäksi tulee kunnioittaa vallan kolmijakoa, antaa tilaa parlamentariselle oppositiolle ja varmistaa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä hyvä hallinto. Jäsenmaiden olisi lisättävä yhteistyötä EU:n ja Etyjin kanssa. Suosituksessa 2232 (2022) ministerikomiteaa kehoitetaan vahvistamaan järjestön demokratiatyötä sekä pohtimaan, kannattaisiko sen perustaa pysyvä demokratiaa käsittelevä alusta ja varhainen varoitusmekanismi.

Raportissa *Lissabonin sopimuksesta eteenpäin: Euroopan neuvoston ja EU:n strategisen suhteen vahvistaminen* (dok. 15495) pohditaan tarkemmin Euroopan neuvoston ja EU:n välistä yhteistyötä. Raportin päätöslauselmassa 2430 (2022) yleiskokous toteaa, että Euroopan neuvoston ja EU:n välistä synergiaa, yhteistyötä ja komplementaarisuutta tulisi vahvistaa, jotta demokratia ei pääse "taantumaan". Se onnistuu, kun tuetaan demokratiaa, oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia Euroopassa ja sen ulkopuolella. EU voisi muun muassa konsultoida järjestöä poliittisissa ja teknisissä kysymyksissä sekä ottaa hankesuunnittelussaan huomioon tämän perusarvot. Lisäksi voitaisiin lisätä poliittista dialogia oikeusvaltioasiassa ja nopeuttaa EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Myös Euroopan parlamentin ja parlamentaarisen yleiskokouksen yhteistyötä voisi vahvistaa erilaisin toimenpitein. Suosituksen 2226 (2022) mukaan ministerikomitean olisi parannettava Euroopan neuvoston Brysselin-toimiston kapasiteettia, lisättävä EU-koordinaatiota ja edistetävä sääntöpohjaista multilateralismia. Lisäksi olisi edistettävä yhteistyöhankkeita EU:n kanssa. Ministerikomitean tulisi myös tutkia mahdollisuutta, että EU tukisi järjestön budjettia.

Sananvapaus on oleellinen osa toimivaa demokratiaa, ja yleiskokous on pitkään ollut huolissaan sananvapauden kehityksestä Euroopassa. Yksi suurimpia haasteita on uusien toimijoiden ilmestyminen median ja journalistiikan tontille. Asiaa pohditaan raportissa *Verkkokommunikaation valvonta: uhka median monimuotoisuudelle, tiedonvapaudelle ja inhimillisyydelle* (dok. 15537). Yleiskokous ehdottaa päätöslauselmassa 2453 (2022), että jäsenmaiden olisi muutettava lainsäädäntöään ministerikomitean algoritmeja ja internettoimijoiden vastuita koskevien suositusten mukaisesti, jotta pystyttäisiin hillitsemään eri internettoimijoiden liiallista valtaa. Lisäksi pitäisi esimerkiksi pohtia, ovatko olemassa olevat säännöt ja työkalut riittäviä puuttumaan suuriksi kasvaneiden yritysten toimintaan. Monopoleja voitaisiin estää säätämällä anti-trust-lainsäädäntöä. Lakeja kannattaisi kuitenkin kiristää vähitellen, jotta säännöt ottavat huomioon toimijoiden erilaisuuden. Sananvapautta rajoittavat toimet saisivat koskea vain laitonta sisältöä.

Myös brexit nähdään mahdollisena uhkana yhteiskuntarauhalle. Raportissa *Brexitin vaikutukset Irlannin saaren ihmisoikeuksiin* (dok. 15615) yleiskokous ilmaisee huolensa brexitin vaikutuksista Irlannin saaren ihmisoikeuksiin. Sen mukaan brexit ei saa heikentää pohjoisirlantilaisten Pitkänperjantain sopimuksen sisältämiä oikeuksia tai muuttaa oikeuksia erilaisiksi saaren eri päissä. Päätöslauselmassa 2464 (2022) Britanniaa kehoitetaan toimimaan rakentavasti Pohjois-Irlannin protokollan kanssa ja kunnioittamaan kansainvälistä oikeutta. Lisäksi olisi harkittava uudelleen jo aiemmin ehdotettuja muutoksia maan ihmisoikeuslakiin. Bri-

tanniaa ja Irlantia kehoitetaan jatkamaan rakentavaa yhteistyötään. Myös Pohjois-Irlannin pitäisi välttää leimaavaa kielenkäyttöä ja provokaatioita sekä varmistaa, että hallinto toimii. Euroopan neuvosto tukee kaikkia osapuolia tässä työssä.

Britannia oli esillä kertomusvuoden aikana myös muissa yhteyksissä. Yleiskokous kävi kesäkuun istunnossa ajankohtaiskeskustelun Britannian hallituksen suunnittelemista muutoksista maan ihmisoikeusjärjestelmään. Britannia on aikoinaan hyväksynyt Euroopan ihmisoikeussopimuksen sellaisenaan, ja yleiskokous on huolissaan, että hallituksen esittämät muutokset heikentävät brittien ihmisoikeuksien suojelua. Samalla keskusteltiin myös Britannian päätöksestä lähettää turvapaikanhakijoita Ruandaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kielsi 14.6.2022 väliaikaisesti toimeenpanemasta tätä päätöstä, jolloin maa lykkäsi toimiaan.

Yleiskokous on keskustellut oikeusvaltion haasteista. Oikeusvaltion tila herättää huolta ihmisoikeuspiireissä, ja aihe on ollut esillä myös EU:ssa oikeusvaltiomekanismin muodossa. Yleiskokous käsitteli kertomusvuonna raportin *Poliisitoiminnan liiallisen ja oikeudettoman voimankäytön torjunta ja ennaltaehkäisy* (dok. 15498). Siinä muistutetaan, että poliisien liiallisen voimankäytön estämiseksi jäsenmaiden olisi varmistettava, että lainsäädäntö vastaa kansainvälisiä sopimuksia. Päätöslauselmassa 2435 (2022) yleiskokous muistuttaa, että kaikenlainen kidutuksenkaltaisen aktiviteetti on kielletty poliisin toiminnassa mukaan lukien selviytymisputkassa ja mielenosoituksissa. Aseiden käytöstä on oltava selkeät ohjeet ja säännöt. Tarvitaan riippumattomia mekanismeja, jotta epäselvät tapaukset saadaan selvitettyä. Samalla pitää vahvistaa parlamentaarista valvontaa ja varmistaa, että tekijät joutuvat vastuuseen ja uhreille tarjotaan tukea. Asiaa koskevat EIT-päätökset olisi implementoitava viipymättä. Suosituksessa 2230 (2022) ministerikomiteaa pyydetään laatimaan aiheesta suositus.

Yleiskokous on ottanut kantaa myös EU:n Schengen-tietojärjestelmän väärinkäyttöihin, joilla pyritään estämään toisinaajattelijoiden pääsy muihin maihin. Raportissa *Schengen-tietojärjestelmän väärinkäyttö poliittisin perustein EN:n jäsenmaissa* (dok. 15600) yleiskokous vaatii, että jäsenmaat syöttävät Schengen-järjestelmään vain paikkansapitävää tietoa ja että tietoa ei lisätä poliittisista syistä. Päätöslauselmassa 2458 (2022) muistutetaan, että jokainen rekisteröintipäätös on arvioitava yksilöllisesti. Prosessissa pitää varmistaa valvonta, avoimuus ja valitusmahdollisuus. Lisäksi EU:n ja sen jäsenmaiden pitäisi saada päätökseen Schengen-arviointimekanismin uudistus. Samalla tarvitaan ohjeistusta siihen, miten tietojärjestelmän hälytykset käsitellään ja miten järjestelmän käyttöä valvotaan. Jäsenmaiden toimintaa kannattaisi myös vertailla keskenään.

3.3 Koronapandemia ja yhteiskunnan resilienssin vahvistaminen

Koronapandemia on yksi 2000-luvun suurimmista globaaleista kriiseistä. Vuonna 2020 puhjennut pandemia on vaikuttanut koko maapallon väestöön suorasti ja epäsuorasti. Yleiskokous on viimeisten vuosien aikana hyväksynyt useita päätöslauselmia ja suosituksia pandemian torjunnasta ja siihen liittyvistä ihmisoikeushaasteista. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt pandemiaan liittyviä toimenpiteitä sekä terveystoimia, minkä lisäksi se on ottanut kantaa muun muassa rokotteisiin ja median rooliin kriisin aikana.

Raportissa *Demokratian rakenteiden suojeleminen terveyskriisissä* (dok. 15650) yleiskokous muistuttaa, että parlamenttien on kyettävä toimimaan kriiseissä ja myös terveyskriiseissä. Suurin osa jäsenmaista onnistui tässä, mutta jossakin on edelleen voimassa poikkeussääntöjä, jotka rajoittavat parlamentaarista valvontaa. Raportissa painotetaan tapoja, joilla varmistetaan, että demokratia toteutuu myös poikkeusoloissa. Päätöslauselmassa 2470 (2022) korostetaan, että jäsenmaiden täytyy varautua erilaisiin kriiseihin säätämällä tarkemmin parlamenttien toiminnasta muuttuneissa tilanteissa. Vaalien järjestämisestä tai järjestämättä jättämisestä pitää päättää Venetsian toimikunnan suositusten mukaisesti. Sääntömuutoksia olisi tehtävä laajalla yhteistyöllä yli puoluerajojen. Myös paikallishallinnon päätöksentekokyky on varmistettava. Yleiskokous kehottaa analysoimaan pandemiatoimia, jotta jäsenmaat voisivat toimia tulevaisuudessa paremmin.

Koronapandemia vaikutti myös kansalaisyhteiskunnan liikkumatilaan. Pandemian nimissä moni jäsenmaa rajoitti sanan- ja kokoontumisvapautta. Raportissa *Covid-19-pandemian vaikutukset kansalaisyhteiskunnan tilaan ja toimintaan* (dok. 15654) muistutetaan, että kansanterveyden suojeleminen ei ole perusoikeuksien, kuten sanan- ja kokoontumisvapauden, rajoittamisperuste. Pandemiarajoitukset vaikuttivat kansalaisjärjestöihin ja jopa haittasivat niiden normaalia toimintaa. Päätöslauselmassa 2471 (2022) jäsenmaita kehoitetaan poistamaan kaikenlaiset järjestötoiminnan esteet sekä panostamaan jatkuvaan rahoitukseen. Kun pandemian myötä syntyi uudenlaisia tapoja tukea kansalaisyhteiskuntaa, voisi näillä kehittää toimintaa jatkossa pysyvästi.

Myös vankien ihmisoikeudet on turvattava terveyskriisissä. Raportissa *Covid-19-pandemian vaikutukset vankien määrään Euroopassa* (dok. 15652) tutkitaan, miten eri maiden pandemiarajoitukset vaikuttivat suljetuissa laitoksissa. Siinä todetaan, että eri maissa päädyttiin erilaisiin ratkaisuihin. Esimerkiksi Suomessa vankien määrää vähennettiin pandemian aikana. Tärkein huomio raportissa on se, että myös vankien on pystyttävä suojautumaan tartunnalta ja heille on tarjottava toimivaa terveydenhuoltoa. Päätöslauselmassa 2472 (2022) yleiskokous toteaa, että monet maat ovat toimineet esimerkillisesti viruksen torjumiseksi suljetuissa laitoksissa. Tekemistä kuitenkin riittää, ja yleiskokous suosittaa laatimaan vastaavia tilanteita varten hätäsuunnitelmia myös vankiloihin. Samalla voisi myös pohtia vaihtoehtoja vankilatuomioille etenkin niille, joiden tuomioita lyhennettiin tai muutettiin pandemian vuoksi. Suosituksessa 2242 (2022) ministerikomiteaa kehoitetaan laatimaan ohjesääntö vankien suojelemiseksi pandemian aikana. Lisäksi jäsenmaiden olisi etsittävä parhaita vaihtoehtoja vankeustuomioiden tilalle.

Raportissa *Covid-19:n nujertaminen kansanterveydellisin keinoin* (dok. 15444) korostetaan, että koronapandemiaa torjutaan muun muassa noudattamalla Maailman terveysjärjestön WHO:n ohjeita ja muokkaamalla rajoitustoimia muuttuvan tilanteen ja lisääntyneen tiedon mukaisesti. Päätöslauselmassa 2424 (2022) yleiskokous muistuttaa, että kaikki rajoitustoimenpiteet pitää suhteuttaa saavutettavaan etuun ja niiden pitää aina olla määräaikaista. Jäsenmaiden pitää tukea rokotuksia ja hyvää käsihygieniaa sekä turvavälien ja kasvomaskien käyttöä. Tartuntalukuun voidaan vaikuttaa etätyöllä, rokotepasseilla, FFP2-maskeilla ja ilmaisilla testeillä. Tartuntaketjut pitää katkaista ja haavoittuvia ryhmiä suojella. Samalla pitää panostaa rokotteiden saatavuuteen ja yleiseen rokotekattavuuteen. Julkista terveydenhuoltoa tulisi vahvistaa ja parantaa. Suosituksessa 2222 (2022) ministerikomiteaa pyydetään valmistautumaan tuleviin uukiin ja myös terveysuhkiin sekä niistä mahdollisesti aiheutuviin ihmisoikeusloukkauksiin tukemalla WHO:n toimia ja kehottamalla jäsenmaita implementoimaan yleiskokouksen aiheesta laatimat suositukset.

Rokotukset ovat auttaneet koronapandemian torjunnassa, mutta covid-19 ei ole vielä ohi, todetaan raportissa *Rokotesyrjinnän ehkäiseminen* (dok. 15608). Päätöslauselmassa 2468 (2022) huomautetaan, että kaikkia Euroopan lääkeviraston EMAn hyväksymiä tai WHO:n listaamia rokotteita tulisi kohdella samanarvoisesti. Rokottamattomia ei saa syrjiä, ja matkustusrajoituksia tulee välttää. Jäsenmaita kehoitetaan hyväksymään EU:n EUDCC-rokotustodistus. Ministerikomitean pitäisi suosituksen 2240 (2022) mukaan laatia lista ihmisoikeusperusteisista tavoista käyttää rokotepasseja.

Raportissa *Rokotteilla estettävien sairauksien torjunta laadukkailla palveluilla ja rokotevastaisuutta lietsovien myyttien murtamisella* (dok. 15542) todetaan, että jäsenmaiden olisi tehostettava tarttuvien tautien ehkäisyä ottamalla käyttöön ennakoivia, nykyaikaisia ja ihmisoikeusperustaisia rokotestrategioita. Päätöslauselmassa 2455 (2022) luetellaan tähän keinoja, joita voivat olla rokotuspalveluiden laatu, rokotteiden saatavuus ja maksuttomuus sekä rokotussuojaa parantavien järjestelmien vahvistaminen. Pakkorokotukset kannattaisi ottaa käyttöön vain silloin, kun on pakko.

Koronapandemia toi näkyväksi, miten haavoittuvia lääkkeiden toimitusketjut ovat, kun lääkkeiden saatavuus heikkeni merkittävästi. Raportissa *Lääkkeiden turvallisten toimitusketjujen varmistaminen* (dok. 15653) todetaan, että siihen on monta syytä, kuten tasa-arvon puute tai lääkeaineiden laatuerot, tuotantolaitosten alasajo Euroopassa tai hankintaketjujen rakenteelliset heikkoudet. Päätöslauselmassa 2474 (2022) muistutetaan, että kansanterveydelle merkittävintä on varmistaa lääkkeiden saatavuus. Koska yksikään

maa ei voi ratkaista tilannetta yksin, tarvitaan yhteistyötä yli rajojen. Jäsenmaiden pitäisi ratifioida aihetta koskevat Euroopan neuvoston yleissopimukset ja panostaa tehokkaisiin ja kestäviin terveydenhuoltojärjestelmiin.

Yhteisen rokotusstrategian lisäksi yleiskokous on samannimisen raporttinsa mukaisesti huolissaan *Median roolista kriisin aikana* (dok. 15437). Tämän mukaan jäsenmaiden tulisi taata medialle vapaus toimia tehokkaasti ja riippumattomasti. Samalla tulisi edistää median ja viranomaisten välistä viestintää sekä panostaa tiedon saatavuuteen. Jäsenmaiden tulisi myös tukea kriittistä tutkimusta, tutkivaa journalismia sekä tieteellisesti todennetun tiedon levittämistä. Päätöslauselmassa 2419 (2022) yleiskokous kehottaa jäsenmaita puuttumaan erilaisin keinoin populismin, disinformaatioon ja vastakkainasetteluun. Erityisesti tulisi pohtia sosiaalista mediaa ja etenkin faktantarkistusta koskevaa sääntelyä ja ohjeistusta sekä edistää median monimuotoisuutta ja lisätä yhteistyötä ja etenkin tiedejournalistien koulutusta.

4. Ihmisoikeuksien toteutuminen

Ihmisoikeuksien suojelu on Euroopan neuvoston tärkeimpiä tehtäviä. Euroopan ihmisoikeussopimus sekä lukuisat muut ihmisoikeussopimukset on laadittu yksilöiden oikeuksien turvaamiseksi. Sopimuksista huolimatta ihmisoikeusloukkauksia ei ole saatu lopetettua jäsenmaissa. Raportissa *Tahdonvastaisille katoamisille loppu Euroopan neuvoston alueella* (dok. 15431) nostetaan esille yksi esimerkki vakavasta ihmisoikeusloukkauksesta. Tahdonvastaisia katoamisia esiintyy myös Euroopan neuvoston alueella, esimerkiksi Ukrainassa, Venäjällä, Armeniassa, Azerbaidžanissa, Georgiassa, Serbiassa ja Albaniassa sekä lähialueella Kosovossa ja Valko-Venäjällä. Vaikka tahdonvastaiset katoamiset on kielletty Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, käytetään niitä edelleen konfliktitilanteissa pelottelun keinona, mutta myös keinona aiheuttaa pitkäaikaista vahinkoa uhrien omaisille. Tilanne vaikeuttaa sovittelua ja rauhanrakentamista. Päätöslauselmassa 2425 (2022) yleiskokous huomauttaa, että jäsenmailla on ehdoton velvollisuus tutkia kaikki sieppaustapaukset ja saattaa niiden tekijät edesvastuuseen. Tahdonvastaiset katoamiset tulisi kriminalisoida, tuomioistuin-käsittelyä tehostaa ja nopeuttaa ja pidentää aikaa, jolloin rikos katsotaan vanhentuneeksi. Lisäksi tulisi panna ensi sijalla ennaltaehkäisyyn ja dokumentointiin. Jäsenmaita kehoitetaan tekemään yhteistyötä rikosten torjumiseksi, sanktioimaan rikokseen liittyvät toimijat sekä tukemaan perheitä auttavia järjestöjä. Suosituksessa 2223 (2022) todetaan, että aiheesta tulisi järjestää maailmankongressi vuonna 2022.

4.1 Lasten oikeudet ja osallisuus

Lasten suojelu ja lasten oikeudet ovat olleet yleiskokouksen asialistalla koko kertomusvuoden. Koronapandemian seuraukset, sodan aiheuttamat pelko ja huoli sekä sotaan liittyvä hintojen nousu vaikuttavat suuresti myös lapsiin. Yleiskokous on painottanut, että lapsen etu tulisi aina ottaa huomioon kaikenlaisessa päätöksenteossa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsilla on oikeus tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa. Raportissa *Lapsen oikeus tulla kuulluksi: lapsen osallistuminen, demokraattisten yhteiskuntien perusta* (dok. 15435) yleiskokous pilotoi lapsiystävällisiä osallistamiskäytäntöjä Britanniassa, Irlannissa ja Ranskassa. Raportin valmistelun yhteydessä järjestettiin lasten kuulemistilaisuus. Raportista laaditaan lapsille jaettava lapsiystävällinen versio. Päätöslauselmassa 2414 (2022) yleiskokous korostaa, että jäsenmaissa olisi arvioitava, miten lasten oikeudet ovat tähän asti toteutuneet. Lisäksi olisi varmistettava lapsille osallisuus oikeus, vahvistettava lasten kapasiteettia, huomioitava kaikki haavoittuvat ryhmät ja myös pohdittava äänestysien laskemista 16 vuoteen. Yleiskokous aikoo vahvistaa lasten mahdollisuuksia ottaa osaa sen työhön. Ministerikomitean pitää valvoa vuosille 2022–2027 laaditun Euroopan neuvoston lapsistrategian toteutusta ja panna ensi sijalla kansainväliseen yhteistyöhön suosituksen 2218 (2022) mukaisesti.

Raportissaan *Äärimmäisen lapsiköyhyyden poistaminen Euroopassa: kansainvälinen ja moraalinen velvollisuus* (dok. 15524) yleiskokous muistuttaa Euroopan sosiaalisen peruskirjan artikloista 30, suojeleminen köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan, ja 31, oikeus asumiseen. Näitä pitäisi vahvistaa kaikissa jäsenmaissa tarvittavin resurssein ja konkreettisin toimenpitein. Päätöslauselmassa 2442 (2022) todetaan, että Euroopan lapsille tulisi pystyä tarjoamaan ilmaista sosiaaliturvaa sekä aivan erityistä turvaa lapsen ensimmäisille elinvuosille. Kaikilla lapsilla pitää olla katto pään päällä, riittävästi ruokaa ja juomaa sekä pääsy kouluun. Suosituksessa 2234 (2022) ministerikomitea saa kehotuksen tukea EU:n lapsitakuualoitetta ja varmistaa, että jäsenmaat poistavat tehokkaasti lapsiköyhyyttä ja antavat lapsille äänen päätöksenteossa.

Yleiskokous on myös ilmaissut huolensa ilmastonmuutoksen vaikutuksista lasten oikeuksiin. Aiheesta keskusteltiin tammikuun istunnossa, kun käsiteltiin raporttia *Toimettomuus ilmastonmuutoksen torjunnassa: lapsen oikeuksien loukkaus* (dok. 15436). Ilmastonmuutoksen torjunnassa yhdistyy tarve ylläpitää elinkel-poinen ympäristö ja suojella myös tulevien sukupolvien ihmisoikeuksia. Siksi yleiskokous kehottaa päätöslauselmassa 2415 (2022) jäsenmaita tukemaan lasten ponnisteluja ilmaston puolesta ja noudattamaan kan-

sainvälisiä sitoumuksiaan. Yleiskokouksen mukaan oikeus terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön tulisi kodifoida kansainvälisessä oikeudessa. Ilmastotoimiin tulee ryhtyä heti panostamalla etenkin sopeutustoimiin ja lasten suojeluun saasteilta.

Yleiskokous on huolissaan siitä, miten lapset altistuvat internetissä haitalliselle materiaalille, ja on tehnyt tästä päätöslauselman. Raportissa *Toimenpiteet lasten suojelemiseksi pornografiselta materiaalilta* (dok. 15494) yleiskokous kehottaa jäsenmaita tukkimaan lainsäädännöllisiä porsaanreikiä. Päätöslauselman 2429 (2022) mukaan mainosestoja ja lapsilukkoja tulisi asentaa oletusarvoksi kaikkiin laitteisiin ja niitä tulisi käyttää kaikissa yleisöpäätteissä. Internetiin tarvitaan selkeitä varoitustekstejä ja parempia iänmäärittäystyökaluja. Olisi myös puututtava pornoa edistäviin algoritmeihin, suunniteltava lapsille hälytysnappi internetiin, laadittava yhteisiä sääntöjä internettoimijoiden kanssa sekä tuettava lasten seksuaalitetoutusta ja -kasvatusta. Suosituksessa 2225 (2022) ministerikomiteaa pyydetään edistämään päätöslauselman toteuttamista lasten oikeuksia käsittelevien Euroopan neuvoston toimielinten kautta.

4.2 Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys

Yhteiskuntarauhaa uhkaavat kriisit vaikuttavat etenkin seksuaalivähemmistöihin ja etnisiin vähemmistöihin. Kun oma tulevaisuus alkaa pelottaa, tulee usein mieleen, että toisille osoitetut oikeudet olisivat itseltä pois. Se synnyttää vastakkainasettelua, joka on kärjistynyt jopa väkivaltaan. Myös naisten oikeudet ovat olleet uhattuina viime vuosien aikana.

Yleiskokous perusti pääsihteerinsä Despina Chatzivassiliou-Tsovilisin aloitteesta naistenpäivänä 8.3.2022 oman naisverkoston nimeltään "Women@PACE". Verkoston ensimmäisessä tapaamisessa kuultiin Ukrainan parlamentin naisjäseniä ja selvitettiin, miten maata voitaisiin tukea sodan aikana. Verkosto onnistui keräämään riittävästi rahaa, jolla Kiovassa työskenteleville valtionhallinnon virkamiehille pystyttiin hankkimaan luotiliivit. Ukrainan parlamentti on jatkanut kokoontumistaan ja lainsäädäntötyötään sodasta huolimatta. Raportissa *Oikeutta ja turvaa rauhansovitteluun osallistuville naisille* (dok. 15525) todetaan, että sotarikosten selvittäminen on tärkeä osa rauhanrakentamista ja siihen panostaminen on tärkeää. Päätöslauselmassa 2450 (2022) yleiskokous kehottaa tunnustamaan konfliktien vaikutukset tyttöihin ja naisiin. Naisjärjestöjä on tuettava sodan ja rauhan aikana ja ihmisoikeuskasvatukseen pitää käyttää aiempaa enemmän resursseja.

Yleiskokous myös tuomitsee aborttia puolustaviin ja abortin tehneisiin naisiin kohdistuvan häirinnän. Pysyvä komitea hyväksyi raportin *Mahdollisuus tehdä abortti Euroopassa: "pro-choice"-häirinnän estäminen* (dok. 15459) kokouksessaan toukokuussa. Päätöslauselmassa 2439 (2022) jäsenmaita kehoitetaan ottamaan käyttöön rikosoikeudellisia toimia, jotta tällainen häirintä voidaan estää yleisesti ja myös internetissä. Aborttiklinikoiden ja aborteista tietoa jakavien keskuksien ympärille kannattaisi luoda suojavyöhykkeitä, jotta ammattilaiset saisivat toimia rauhassa. Kaikki uhkaukset ja häirintätapaukset pitäisi pyrkiä selvittämään.

Yleiskokous keskusteli tammikuun istunnossaan seksuaalivähemmistöjen tilanteesta. Se tuomitsee raportissaan *Euroopassa lisääntyneen LHBTI-henkilöihin kohdistuvan vihan torjuminen* (dok. 15425) LHBTI-henkilöihin kohdistuvan vihapuheen ja viharikokset, jotka ovat lisääntyneet vuonna 2021 etenkin Unkarissa, Puolassa, Venäjällä, Turkissa ja Britanniassa. Mainituille maille annetaan erillisiä suosituksia päätöslauselmassa 2417 (2022), mutta jäsenmaita kehoitetaan myös yleisesti luopumaan kaikesta sellaisesta lainsäädännöstä, joka heikentää LHBTI-henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Sen sijaan heidän oikeuksiaan pitäisi puolustaa, viranomaisia kouluttaa ja lapsille tarjota objektiivista tietoa. Jäsenmailhin tarvitaan verkosto, joka käsittelee LHBTI-henkilöiden oikeuksia. Yleiskokous haluaa suosituksessa 2220 (2022), että ministerikomitea muistuttaa jäsenmaita näistä suosituksista. Se ilmaisee huolensa LHBTI-henkilöihin kohdistuvista hyökkäyksistä myös Armeniassa, Azerbaidžanissa ja Georgiassa raportissaan *Oletetut LHBTI-henkilöihin kohdistuneet loukkaukset Etelä-Kaukasiassa* (dok. 15429). Päätöslauselmassa 2418 (2022) näitä maita kehoitetaan muun muassa kehittämään lainsäädäntöään, sallimaan Pride-kulkuet, takaamaan medianvapaus, laatimaan toimin-

taohjeet syrjinnän kitkemiseksi sekä laatimaan leimaavaa kielenkäyttöä koskeva ohjesääntö medialle ja parlamentaarikoille. Lisäksi maiden olisi parannettava seksuaalikasvatusta sekä varmistettava ehkäisy ja seksuaaliterveyteen liittyvän hoidon saatavuus. Armenian pitäisi luopua käsittelemästä homoseksuaalisuutta psyykkisenä sairautena.

Myös vammaisten oikeudet ovat olleet esillä yleiskokouksen keskusteluissa. Raportissa *Vammaisten laitostumisen estäminen* (dok. 15496) todetaan, että kaikki paitsi yksi EN-jäsenmaa ovat liittyneet YK:n vammaissopimukseen, joka velvoittaa etsimään vaihtoehtoja vammaisten laitoshoidolle. Päätöslauselman 2431 (2022) mukaan jäsenmaiden olisi laadittava suunnitelmia ja selkeitä määräaikoja sille, milloin laitoshoidosta luovutaan. Samalla pitäisi kumota lainsäädäntöä, joka sallii pakkokeinot ja laitokseen siirtämisen mielenterveyspalveluissa. Euroopan neuvoston kehityspankkia kehoitetaan tukemaan niitä jäsenmaita, jotka pyrkivät parantamaan vammaissopimukseen mukaisesti. Toimivaa ja onnistunutta laitoshoidoa ei ole tarkoituksenmukaista kokonaan kieltää, vaan tärkeintä on järjestää palvelut kansainvälisten sopimusten hengessä. Suosituksessa 2227 (2022) ministerikomiteaa pyydetään kiirehtimään YK:n vammaissopimuksen tuomista myös Euroopan neuvoston käytäntöihin.

4.3 Rasismin torjunta

Ääriiliikkeiden kasvu Euroopassa sekä Venäjän sotaretoriikka ukrainalaisia kohtaan ovat pitäneet rasismin torjumisen keskustelujen keskiössä. Myös koronapandemia lisäsi rasismia. Yleiskokous on pitkään pyrkinyt pitämään rasismikeskustelua yllä, ja raportissa *Poliittisille puolueille suunnattu uudistunut perussopimus rasismista vapaasta yhteiskunnasta* (dok. 15535) se kehottaa kaikkia demokraattisia puolueita allekirjoittamaan ja ratifioimaan tämän sopimuksen. Tätä voisivat tukea myös jäsenmaiden parlamentit ja Euroopan parlamentti. Päätöslauselman 2443 (2022) mukaan kansalaisyhteiskunnan kannattaisi seurata aktiivisesti puolueiden toimintaa ja asettaa niitä vastuuseen, jos ne eivät noudata perussopimusta.

Raportissa *Antisemitismin ehkäiseminen ja torjuminen Euroopassa* (dok. 15539) jäsenmaita kehoitetaan laatimaan kansallisia toimintasuunnitelmia juutalaisen elämäntyylin edistämiseksi ja vihapuheen ja antisemitismin kitkemiseksi. Päätöslauselmassa 2447 (2022) kehoitetaan lisäksi kriminalisoimaan holokaustin kiistäminen, tuomitsemaan juutalaismonumentteihin kohdistuva ilkivalta, ratifioimaan asiaa koskevat kansainväliset sopimukset ja varmistamaan, että rotuviha on raskauttava tekijä rikostutkinnassa. Samalla on tärkeää tilastoida juutalaisiin kohdistuvat rikokset, edistää viranomaisyhteistyötä ja puhua holokaustista kouluissa. Asenteiden muuttamiseksi tarvitaan myös tiedotusta.

Yleiskokous käsitteli lokakuun istunnossa raportin *Islamofobian ja muslimivastaisuuden torjunta ja tietoisuuden lisääminen aiheesta* (dok. 15616). Islamofobian ja muslimivastaisuuden torjumiseksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2457 (2022) päivittämään käytäntöjä ja lainsäädäntöä sekä ottamaan huomioon Euroopan neuvoston työkalut ja Euroopan rasisminvastaisen toimikunnan ECRIn suositukset. Terrorismin torjunta ei saa luoda syrjiviä käytänteitä. Tietoisuuden lisäämiseen pitää panostaa, ja etenkin musliminaisten tilanteeseen pitää puuttua. Poliitikot voisivat torjua islamofobiaa puheissaan. Yleiskokous painottaa, että median pitäisi välttää leimaavaa kielenkäyttöä.

4.4 Maahanmuutto ja pakolaisuus

Vuoden 2021 loppuun mennessä maailmassa oli 89,3 miljoonaa kotiseudultaan pakenemaan joutunutta. Venäjän hyökkäys Ukrainaun ja muut käsillä olevat kriisit nostivat pakenemaan joutuneiden määrän vuonna 2022 yli 100 miljoonaan. Yleiskokous on kehunut jäsenmaiden valmiutta ottaa vastaan ukrainalaisia pakolaisia, mutta on myös huomauttanut, että kaikkia pakolaisia ja turvapaikanhakijoita tulisi kohdella samanarvoisesti.

Raportissa *EU:n uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus* (dok 15438) todetaan, että tämän sopimuksen on tuettava eurooppalaista solidariteettia, taloudellista ja inhimillistä hyvinvointia sekä ihmisoikeuksien toteutumista. Siksi yleiskokous suosittaa päätöslauselmassaan 2416 (2022) muun muassa, että ehdotukset siitä, miten turvapaikanhakijoita seulotaan, muokataan ihmisoikeuksia kunnioittaviksi. Kaikki turvapaikkahakemukset on käsiteltävä tasavertaisesti, vapauden riistämistä koskevien ohjeiden on oltava selkeät ja vapaudenriiston syyt pitää selvittää perusteellisesti. Lapsen etu on turvattava, uudelleensijoittamiseen panostettava ja haavoittuvat ryhmät otettava huomioon. Lisäksi EU:n pitää varmistaa, että sopimuksen vaikutukset kansainvälisiin sitoumuksiin ja kansalaisjärjestöjen toimintaan arvioidaan tarkasti.

Raportissaan *Turvalliset kolmannet maat turvapaikanhakijoille* (dok. 15592) yleiskokous muistuttaa, että turvapaikanhakijan palauttaminen turvallisesti luokiteltuun kolmanteen maahan vaatii kyseiseen maahan perusteellisempaa yhteyttä kuin sen, että hakija on kulkenut sen kautta. Siksi jäsenmaiden pitää päätöslauselman 2461 (2022) mukaan analysoida kaikki ihmisoikeusriskit ennen palauttamista. Todistustaakka kolmannen maan pahentuneesta tilanteesta ei myöskään voi olla yksinomaan palautettavalla. Ministerikomitea saa suosituksessa 2238 (2022) kehotuksen päivittää asiassa antamansa suosituksen R (97)22 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten mukaisesti.

Yleiskokous edellyttää raportissaan *Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen maahanmuuttopolitiikassa* (dok. 15456) ottamaan tasa-arvon huomioon kaikessa maahanmuuttopolitiikassa. Siihen kuuluvat maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kokemaa syrjintää, väkivaltaa ja epätasa-arvoa. Päätöslauselmassaan 2440 (2022) yleiskokous kehottaa jäsenmaita panostamaan näiden osa-alueiden parantamiseen. Lisäksi muistutetaan, että sukupuolittunut syrjintä saattaa vaikuttaa huomattavasti maahanmuuttajien kotoutumiseen.

Yleiskokous tutkii raportissaan *Yksin tulleiden ja vanhemmistaan eroon joutuneiden pakolais- ja maahanmuuttajalasten suojelu ja vaihtoehtoinen hoiva* (dok. 15548) pakolaislasten asemaa ja perheenyhdistämissä. Yleiskokous kannustaa päätöslauselmassaan 2449 (2022) jäsenmaita ottamaan huomioon pakolais- ja maahanmuuttajalasten erityistarpeet ja tarjoamaan heille mahdollisuutta pysyä perheensä tai sukulaistensa kanssa. Siksi lapset tarvitsevat vaihtoehtoisia hoivaratkaisuja, joiden avulla heille tarjotaan turvallinen väylä perheenyhdistämiselle ja joissa lastensuojelu ja maahanmuuttojärjestelmät toimivat sujuvasti yhteistyössä.

Yleiskokouksen asialistalla on ollut myös maahanmuuton laiton hallinta. Raportissa *Maahantulon estäminen maissa ja merellä: maahanmuuton hallinnan laittomat toimenpiteet* (dok. 15604) jäsenmaat saavat kehotuksen kirjata "non refoulement" -periaatteen kansalliseen lainsäädäntöön. Päätöslauselman 2462 (2022) mukaan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden maahantuloa voidaan hallita paremmin varmistamalla, että rajavartiolaito tuntee ihmisoikeudet ja kansainvälistä oikeutta. Tarvitaan lisättyä valvontaa ja uhrien suojelua. EU:n pitäisi varmistaa, että ihmisoikeudet toteutuvat sen ulkorajoilla.

4.5 Urheilu

Yleiskokous toimii Kansainvälisen jalkapalloliiton Fifan eräänlaisena parlamentaarisenä ulottuvuutena ja käsittelee säännöllisesti Fifaa koskevia ihmisoikeuskysymyksiä. Tammikuun istunnossa keskusteltiin kansainvälisistä urheilukisoista ja ihmisoikeuksista. Vuodesta 2016 jalkapalloliitto Fifan puheenjohtajana toiminut Gianni Infantino korosti ennen raportin käsittelyä, että päätös antaa vuoden 2022 jalkapallon maailmanmestaruuskisat Qatarille on edistänyt työntekijöiden oikeuksia maassa, vaikka työ Qatarin työolojen parantamiseksi on vielä kesken. Raportissa *Jalkapallon hallinto: liiketoiminta ja arvot* (dok. 14530) ja päätöslauselmassa 2420 (2022) yleiskokous kehottaa Fifaa ja Euroopan jalkapalloliittojen liittoa Uefaa tekemään laajan ihmisoikeus selvityksen hakijamaista aina ennen päätöstä. Selvitys voisi sisältää vähimmäisvaatimukset sekä niiden valvonnan ja rikkomuksista seuraavat rangaistukset. Raportissa kiinnitetään erityisesti huomiota tasa-arvoon, alaikäisten palveluihin ja seksuaaliseen häirintään.

Raportissa *Urheilupolitiikka kriisin aikana* (dok. 15426) jäsenmaita kehoitetaan noudattamaan Euroopan neuvoston sopimuksia, kun ne suunnittelevat ja implementoivat urheiluun liittyviä päätöksiä. Päätöslauselmassa 2421 (2022) todetaan, että urheilun pitäisi olla osa jäsenvaltioiden elpymissuunnitelmia ja yhteiskuntien selviytymiskykyä. Se edellyttää riittävää rahoitusta ja urheilupalveluiden saatavuutta. Kaikkien jäsenmaiden olisi ratifioitava otteluiden turvallisuutta koskeva Saint-Denisin sopimus sekä otteluiden manipuloimista koskeva Macolinin sopimus.

Taistelu oikeudenmukaisuuden puolesta – naisten syrjinnän kitkeminen urheilumaailmassa -nimisessä raportissa (dok. 15611) yleiskokous kehottaa jäsenmaita puuttumaan urheilumaailmassa syrjintään ja naisiin kohdistuvaan väkivaltaan sekä tukemaan uhreja ja asettamaan väkivallantekijät vastuuseen. Päätöslauselmassa 2465 (2022) muistutetaan, että tytöille ja naisille suunnattua urheiluharrastustoimintaa pitää kehittää. Urheiluliittojen olisi panostettava naisvalmentajiin, päivitettävä tasa-arvostrategioitaan ja varmistettava resurssien tasapuolisuus.

5. Venäjä

Venäjä hyväksyttiin Euroopan neuvoston jäsenmaaksi vuonna 1996. Liittymisen ehdoksi asetettiin yleiskokouksen jäsenyyttä puoltava lausunto (193/1996). Koska Venäjä ei heti liittyttyään täyttänyt kaikkia jäsenvelvoitteitaan, se joutui yleiskokouksen monitoroinnin kohteeksi. Sen seurauksena jäsenvelvoitteiden täyttymistä valvottiin säännöllisillä seurantaraporteilla.

Venäjän ja Euroopan neuvoston suhde kriisiytyi ensimmäistä kertaa vuonna 1999 Tšetšeniän sodan aikana, jolloin Venäjän sotatoimet tuomittiin laajasti. Silloin yleiskokous totesi, että Venäjän toiminta Tšetšeniassa loukkaa kansainvälisiä sitoumuksia ja Euroopan neuvoston jäsenvelvoitteita. Sen seurauksena yleiskokous kävi vakavan keskustelun Venäjän mahdollisuudesta jatkaa sen jäsenenä. Vuonna 2000 hyväksyttiin ministerikomitealle osoitettu suositus 1444 (2000), joka sisältää pitkän listan ehtoja Venäjälle sekä mahdollisuuden pohtia maan asemaa yleiskokouksessa, ellei tämä täyttäisi ehtoja. Kyseisen suosituksen jälkipuinti palasi yleiskokouksen agendalle useamman kerran vuosien saatossa, mutta Venäjä sai jatkaa Euroopan neuvostossa. Vasta vuonna 2014, kun Venäjä miehitti laittomasti Krimin niemimaan, yleiskokous meni askeleen pidemmälle ja päätti päätöslauselmassaan 1990 (2014) poistaa Venäjältä äänestysoikeuden yleiskokouksessa sekä rajoittaa Venäjän valtuuskunnan täysmääräistä osallistumista myös muutoin. Päätöksen seurauksena Venäjä ilmoitti jättäytyvänsä pois yleiskokouksen toiminnasta, vaikka se edelleen toimi aktiivisesti ministerikomiteassa. Lisäksi Venäjä jätti Euroopan neuvoston jäsenmaksut maksamatta, sillä maa koki, ettei se saanut osallistua täysmääräisesti järjestön toimintaan.

Vuonna 2019, Suomen puheenjohtajuuskauden aikana, Euroopan neuvosto löysi ratkaisun pattitilanteeseen. Sen myötä perustettiin uusi mekanismi, joka antaa mahdollisuuden järjestön pääsihteerille, ministerikomitealle tai parlamentaariseen yleiskokoukselle käynnistää yhteistoimintamenettelyn sellaisen maan kohdalla, joka räikeästi rikkoo jäsenyysvelvoitteitaan.

Päätöksen seurauksena Venäjän valtuuskunta palasi yleiskokouksen toimintaan. Siitä lähtien yleiskokouksen jäsenet ovat riitauttaneet Venäjän valtuuskunnan valtakirjat jokaisen istuntokauden alussa. Vuoden 2022 tammikuun istunnossa valtakirjat riitautettiin jälleen. Päätöslauselmassa 2422 (2022) *Venäjän valtakirjojen riitauttaminen asiaperustein* (dok. 15443) yleiskokous ilmaisee pettymyksensä siitä, ettei Venäjä ole noudattanut ensimmäistäkään sille osoitettua suositusta. Nämä koskevat esimerkiksi useita Euroopan neuvoston arvojen vastaisia lakiprojekteja, toimintaa Ukrainassa, kansalaisjärjestöjen toiminnan rajoittamista, Navalnyin vangitsemista, Nemtsovin murhan tutkintaa ja EIT-päätösten implementointia. Duuman vaalien toimitus oli pettymys, ja huoli ihmisoikeuksien tilasta maassa on suuri. Silti Venäjän osallistumista yleiskokouksen toimintaan, monitorointiin ja Euroopan neuvostoon ylipäänsä pidetään tärkeänä. Myös muut kansainväliset järjestöt haluavat ylläpitää dialogia sen kanssa, ja venäläisten täytyy edelleen voida valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

Venäjän valtuuskunnan valtakirjat päätettiin lopulta ratifioida, mutta yleiskokous kehottaa maata kutsuun joukkonsa pois Ukrainan rajalta, pidättäytymään ihmisoikeussopimuksen vastaisesta lainsäädännöstä, osallistumaan Euroopan neuvoston toimintaan sekä implementoimaan EIT:n päätökset ja kidutuksen vastaisen toimikunnan eli CPT:n suositukset. Yleiskokous edellyttää, että valtakirjojen ratifiointi johtaa kunnolliseen vuoropuheluun ja konkreettisiin tuloksiin.

5.1 Venäjän erottaminen Euroopan neuvostosta

Vain kuukausi kyseisen päätöslauselman hyväksymisestä kaikki muuttui. Torstaina 24.2.2022 Venäjä aloitti yksipuolisen ja laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainaan. Heti seuraavana päivänä 25.2.2022 Euroopan neuvosto kutsui koolle ministerikomitean ja parlamentaarisen yleiskokouksen yhteiskomitean (*joint committee*). Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen (sd.) osallistui kokoukseen, joka pidettiin suljetuin ovin. Näiden keskustelujen seurauksena Euroopan neuvostossa mureni ajatus Venäjän asemasta koko järjestössä. Saman päivän aikana ministerikomitea päätti jäädyttää Venäjän osallistumisoikeudet Euroopan

neuvostossa sen perussäännön 8 artiklan mukaisesti. Myös yleiskokouksen puheenjohtajisto kokoontui samana päivänä ja päätti järjestää ylimääräisen täysistunnon Strasbourgissa 14.–15.3.2022.

Euroopan neuvosto on ihmisoikeusjärjestö, eikä sen mandaattiin kuulu sotatoimiin puuttuminen. Euroopan ihmisoikeussopimus on kuitenkin laadittu rauhan ylläpitämiseksi, ja sen sisältämät ihmisoikeusmääräykset velvoittavat jäsenmaita pidättäytymään sotatoimista. Ukrainan hallitus pyysi 28.2.2022 Euroopan ihmisoikeustuomioistunta EIT:tä antamaan Venäjälle väliaikaismääräyksen ”Venäjän sotatoimista johtuvien masiivisten ihmisoikeusloukkauksien pysäyttämiseksi”. EIT:n väliaikaismääräykset perustuvat sääntöön 39, ja ne hoidetaan kiireellisellä aikataululla tapauksissa, joissa on välitön uhka vakavalle ja lopulliselle vahingolle. 1.3.2022 EIT katsoi Venäjän hyökkäyssodan rikkovan ihmisoikeussopimuksen artikloja 2, 3 ja 8 ja antoi Venäjälle määräyksen pidättäytyä siviileihin ja siviilikohteisiin kohdistuvista aseellisista hyökkäyksistä. Seuraavien päivien aikana EIT sai useita valituksia sodan uhreilta, ja 4.3.2022 tuomioistuin teki uuden päätöksen, jonka mukaan ensimmäinen väliaikaismääräys koski myös näiden henkilöiden valituksia.

Euroopan neuvoston ministerikomitea piti ylimääräisen kokouksen 10.3.2022. Kokouksen päätöslauselmassa viitattiin EIT:n väliaikaismääräyksiin sekä yllä mainittuun jäädyttämispäätökseen. Ministerikomitea päätti konsultoida yleiskokousta tarpeesta mennä asiassa vielä pidemmälle. Euroopan neuvoston perussäännön 8 artiklan mukaan ministerikomitea voi jäädyttää perussääntöä rikkovan jäsenmaan osallistumisoikeudet tai pyytää sitä eroamaan. Mikäli jäsenmaa ei noudata tätä pyyntöä, ministerikomitealla on oikeus päättää, että jäsenmaa ei enää ole järjestön jäsen.

Yleiskokous piti ylimääräisen istunnon 14.–15.3.2022. Ensimmäisen kokouspäivän aikana se keskusteli videoyhteydellä Ukrainan pääministerin Denys Šmyhalin kanssa sekä paikan päällä ministerikomitean puheenjohtajan, Italian ulkoministeriön alivaltiosihteerin Benedetto Della Vedovan ja Euroopan neuvoston pääsihteerin Maija Pejčinović Burićin kanssa. Seuraavana päivänä käytiin kiireellinen keskustelu poliittisen komitean raportoijan Ingjerd Schoun (Norja) raportista *Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen seuraukset* (dok. 15477). Koko päivän kestäneen keskustelun aikana edustajat tukivat Ukrainaa vankkumattomasti ja tuomitsivat Venäjän toimet yksimielisesti. Kesken keskustelun yleiskokouksen puheenjohtaja Tiny Kox sai tiedon, että Venäjä on ilmoittanut Euroopan neuvoston pääsihteerille faksilla, että se vetäytyy järjestöstä. Kox päätti kuitenkin, että keskustelu viedään päätökseen ja että yleiskokous äänestää sen päätteeksi lausunnosta.

Yleiskokous hyväksyi yksimielisesti äänin 216–0 ministerikomitealle annettavan lausunnon 300 (2022). Lausunnossa tuomitaan jyrkin sanoin Venäjän sotatoimet Ukrainassa ja vaaditaan niiden välitöntä lopettamista. Yleiskokous toteaa, että Venäjän toimet ovat vakavuudeltaan sellaiset, että maan osallistumisoikeuksien jäädyttäminen 8 artiklan mukaisesti on täysin oikeutettua eikä Venäjä siksi enää voi olla Euroopan neuvoston jäsen. Ministerikomitean olisi välittömästi pyydettävä Venäjää vetäytymään järjestöstä. Jos näin ei tapahdu, ministerikomitean olisi niin pian kuin mahdollista päätettävä päivämäärästä, jolloin Venäjä ei enää ole Euroopan neuvoston jäsen. Samassa lausunnossa yleiskokous myös päätti lopettaa kaikenlaisen yhteistyön Valko-Venäjän viranomaisten kanssa. Työtä Venäjän ja Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi tulisi kuitenkin jatkaa.

Ministerikomitea päätti 16.3.2022 pitämässä kokouksessaan, että Venäjä ei enää ole Euroopan neuvoston jäsen siitä päivästä lähtien. Pääsihteeria pyydettiin samalla selvittämään päätöksen taloudellisia ja oikeudellisia seurauksia. Samalla päätettiin myös, että venäläisten oikeus valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen jatkuu vielä kuusi kuukautta erottamispäätöksen jälkeen. EIT on sittemmin linjannut, että se käsittelee kaikki tärkeät Venäjää koskevat oikeustapaukset siitakin huolimatta, että Euroopan ihmisoikeussopimus ei ole enää voimassa Venäjällä.

5.2 Venäjän hyökkäyssodan seurausten pohdinta

Venäjän erottamisesta huolimatta hyökkäyssota ja sen aiheuttamat seuraukset Ukrainalle, Venäjän kansalaisyhteiskunnalle ja maailman turvallisuusrakenteelle olivat vahvasti esillä yleiskokouksen agendalla kertomusvuonna. Venäjän hyökkäys Ukrainaan tuomitaan raportissa *Euroopan uudet turvallisuushaasteet: Euroopan neuvoston rooli* (dok. 15541). Se on johtanut Venäjän erottamiseen Euroopan neuvostosta ja siihen, että jotkut maat ovat luopuneet neutraaliudesta ja jättäneet Nato-hakemuksen. Päätöslauselmassa 2444 (2022) yleiskokous toteaa, että uudessa turvallisuuskontekstissa jäsenmaiden pitäisi osoittaa vahva tukensa Euroopan neuvostolle ja sen edustamille arvoille. Puolustus ei kuulu järjestön toimivaltaan, mutta arvojen ja perusoikeuksien edistäminen vahvistaa yhteiskuntien resilienssiä. Siksi jäsenmaiden olisi vahvistettava järjestön roolia, panostettava demokraattiseen turvallisuuteen sekä edistettävä yhtenäisyyttä ja monenvälisyyttä. Yleiskokous voisi vahvistaa myös omia sisäisiä prosessejaan. Suosituksessa 2235 (2022) ministerikomiteaa kehoitetaan muun muassa perustamaan ”Democratic Resilience Initiative” -ohjelma, luomaan mekanismi kansalaisyhteiskunnan kehityksen tarkkailemiseksi sekä kutsumaan koolle neljäs huippukokous, jossa pohdittaisiin, millaisessa kriisissä demokratia-aate on ja miten voitaisiin tukea kansalaisten sitoutumista Euroopan neuvoston arvoihin.

Venäjän hyökkäyssodasta käytiin kaksi kiireellistä keskustelua huhtikuun istunnossa. Ensimmäinen keskustelu koski raporttia *Seuraukset Venäjän yhä jatkuvasta hyökkäyksestä Ukrainaan: Euroopan neuvoston rooli ja vastaus* (dok. 15506). Tässä todetaan, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa täyttää YK:n yleiskokouksen 1974 hyväksymän hyökkäysteon määritelmän. Yleiskokous tuomitsee Venäjän sotateimet Ukrainassa sekä venäläisten perusoikeuksien rajoittamiset. Päätöslauselmassa 2433 (2022) yleiskokous kehottaa jäsenmaita osallistumaan kansainvälisiin pyrkimyksiin asettaa painetta Venäjää kohtaan, jotta tämä lopettaisi sotatoimet, vetäisi joukkonsa Ukrainasta ja ottaisi vastuuta tehdyistä rikoksista ja vahingoista. Jäsenmaiden olisi lisättävä apua Ukrainalle muun muassa helpottamalla ukrainalaisten pakolaisten tilannetta sekä tukemalla ukrainalaisten viranomaisten ja eri ammattiryhmien, kuten tuomareiden, syyttäjien ja alue- ja kunnallishallinnon virkahenkilöiden, toimintaedellytyksiä. EU:n toimet, joilla vähennetään energiariippuvuutta, saavat tukea. Kun EU arvioi uusia jäsenhakemuksia, sen olisi huomioitava myös hakijamaiden geopoliittiset vaikutukset. Yleiskokous myös tukee neljännen huippukokouksen järjestämistä. Suosituksessa 2228 (2022) ministerikomitea saa kehotuksen tukea ”Ukraine Solidarity Trust Fundin” perustamista sekä kehittää uusia tapoja tukea kansalaisyhteisöä, riippumatonta mediaa ja ihmisoikeuspuolustajia Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

Huhtikuun toinen kiireellinen keskustelu käytiin aiheesta *Venäjän hyökkäys Ukrainaan: vastuuvollisuuden varmistaminen vakavissa humanitaarisen oikeuden loukkauksissa ja muissa kansainvälisissä rikoksissa* (dok. 15510). Päätöslauselmassa 2436 (2022) yleiskokous muistuttaa kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n toimivallasta tutkia sotarikoksia ja muita vakavia rikoksia ihmisyyttä vastaan mukaan lukien kansanmurhaa. Jäsenmaita kehoitetaan tukemaan tilapäisen kansainvälisen tuomioistuimen perustamista tutkimaan ja asettamaan syytteeseen hyökkäysrikoksiin syyllistyneet. Myös Ukrainan syyttävää virastoa sekä Ukrainan, Puolan ja Latvian perustamaa ”Joint Investigation Teamia” olisi tuettava. Lisäksi jäsenmaat voisivat tehdä Venäjältä valtiovalituksia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen 16.9.2022 mennessä, ja YK:n yleiskokous voisi pyytää kansainvälistä tuomioistuinta tutkimaan mahdollisuutta rajoittaa Venäjän veto-oikeutta YK:n turvaneuvostossa. Suosituksessa 2231 (2022) ministerikomiteaa pyydetään tutkimaan keinoja, joilla Euroopan neuvosto voisi auttaa perustamaan tilapäisen tuomioistuimen ja tukea tätä toiminnassa, kuten esimerkiksi tarjoamalla logistista tai teknistä apua. Järjestön asiantuntija- ja monitorointielimet voisivat laatia toimivaltansa puitteissa ohjeita ja asiantuntijasuosituksia. Lisäksi järjestö voisi tarjota teknistä apua ja neuvoa Ukrainalle ja jäsenvaltioille, jotka käyttävät yleistä lainkäyttövaltaa tutkiessaan ihmisoikeusloukkauksia.

Raportissa *Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuvan sisäisen ja ulkoisen siirtolaisuuden humanitaariset seuraukset* (dok. 15547) yleiskokous tuomitsee vahvasti Venäjän toimet Ukrainassa, etenkin yli miljoonan ukrainalaisen siirtämisen Venäjälle. Sodan humanitaariset seuraukset vaikuttavat vielä pitkään ja liittyvät vahvasti myös Ukrainan infrastruktuuriin. EU- ja EN-maat saavat päätöslauselmassa 2448 (2022) kiitosta toimistaan ja kehotuksen jatkaa Ukrainan ja ukrainalaisten tukemista. Lapset, naiset, vähemmistöt ja muut haavoittuvaiset ryhmät tarvitsevat erityistä huomiota etenkin turvapaikkaprosessissa, mutta myös oleskelun osalta. Samalla yleiskokous harmittelee, ettei muiden maiden turvapaikanhakijoita kohdella samalla tavalla kuin ukrainalaisia. Kotoutumista pitää tukea, mutta myös paluuta. Sotavankien vaihto pitää käynnistää.

Venäjän Ukrainaan kohdistuvan aggression yltyminen -nimisessä raportissa (dok. 15631) Venäjän kaikki toimet Ukrainassa tuomitaan kansainvälisen oikeuden vastaisina rikoksina ja merkittävänä uhkana kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Venäjä julistetaan terroristiseksi valtioksi. Päätöslauselmassa 2463 (2022) todetaan, ettei laittomia kansanäänestyksiä tule hyväksyä. Ukraina tarvitsee tukea jälleenrakentamiseen, ja sodan rikoksenteijät pitää saattaa vastuuseen. Yleiskokous patistaa perustamaan tilapäisen tuomioistuimen, jotta sotarikokset voidaan selvittää mahdollisimman nopeasti. Lisäksi se haluaa, että neljännen huipukokouksen agendalle nostetaan Venäjän vastuu ja tuki Ukrainalle. Päätöslauselma sisältää Venäjälle vaatimuksia lopettaa ruoan, energian ja ydinaseuhkan käyttäminen kiristyskeinona. Lisäksi kaikkia järjestöjä kehoitetaan varomaan tilanteita, joissa Kreml saattaa yrittää vaikuttaa palkkalistoillaan olevien venäläistalustajien kautta.

Myös raporttiin *Miten hyötyä rikollisen omaisuuden takavarikoinnista?* (dok. 15500) lisättiin Venäjän hyökkäyssotaan liittyvä osio. Julkisessa keskustelussa oli samanaikaisesti esillä se, miten venäläisiltä oligarkeilta takavarikoidaan omaisuutta ja miten tällä voisi tukea Ukrainaa. Yleiskokous toteaa, että jotta jäsenmaat voisivat hyötyä rikollisen omaisuuden takavarikoinnista, olisi niiden asetettava tarkoitukseen sopiva kansallinen instituutio riittävillä valtuuksilla. Lisäksi kompensaation kohteina pitäisi olla rikoksen suorat uhrin. Päätöslauselmassa 2434 (2022) todetaan, että osalla takavarikoidusta omaisuudesta kannattaisi vahvistaa poliisin ja tuomioistuinten resursseja. Omaisuutta voisi käyttää sosiaalisiin projekteihin, kuten turvakoteihin. Julkisia huutokauppoja pitäisi välttää. Venäläisiltä oligarkeilta takavarikoidulla omaisuudella voisi auttaa Ukrainan sodan uhreja ja pakolaisia sekä tukea maan jälleenrakentamista. Suosituksessa 2229 (2022) ministerikomiteaa kehoitetaan laatimaan aiheesta suositus.

Raportissa *Jatkuva tarve palauttaa ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate Pohjois-Kaukasiassa* (dok. 15544) todetaan, että yleiskokouksen tulisi jatkaa Venäjän ihmisoikeustilanteen seuraamista ja maan kansalaisyhteiskunnan tukemista. Samalla todetaan, että tilanne Pohjois-Kaukasiassa ei ole parantunut päätöslauselmista ja EIT-tuomioista huolimatta. Päätöslauselmassa 2445 (2022) yleiskokous kehottaa Venäjää lopettamaan välittömästi lakimiesten, toimittajien, kansalaisjärjestöjen, ihmisoikeuspuolustajien ja seksuaalivähemmistöjen vainoamisen. EIT-päätökset ja Euroopan neuvoston suositukset on implementoitava ja kidutuksen vastaisen komitean kanssa on tehtävä yhteistyötä. Lisäksi tyttöjä ja naisia on suojeltava perheväkivallalta. Yleiskokous kehottaa järjestön jäsen- ja tarkkailijamaita käsittelemään Pohjois-Kaukasialta tulevia turvapaikkahakemuksia huolella.

Venäjällä on viime vuosien aikana tehty useita lakitukenuksia, joiden myötä yhä useampi ihmisoikeuspuolustaja ja opposition kannattaja on vangittu. Raportissa *Raportoidut tapaukset poliittisista vangeista Venäjällä* (dok. 15545) todetaan, että moni Venäjällä vangittuna oleva henkilö täyttää yleiskokouksen poliittisen vangin kriteerit. Poliittisten vastustajien lisäksi vangitaan myös toisinajattelijoita, Krimin tataareja ja Jehovan todistajia. Päätöslauselmassa 2446 (2022) yleiskokous muistuttaa Venäjää, että tällä on velvollisuus noudattaa kansainvälisiä säännöksiä oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä ja vankien asianmukaisista oloista. Sotavankien kohdalla pitää ottaa huomioon etenkin Geneven sopimukset. Euroopan neuvoston jä-

senmaiden olisi harkittava turvapaikan myöntämistä Venäjän poliittisille vangeille, torjuttava Venäjän laatimat luovutuspyynnöt sekä asetettava sanktioita sellaisille tahoille, jotka tukevat toisinajattelijoiden vangitsemista. Suosituksessa 2236 (2022) ministerikomiteaa pyydetään julkaisemaan nimet niistä viranomaisten edustajista, jotka ovat osallistuneet laittomiin vangitsemisiin.

Yleiskokous on tuominnut monia Venäjän toimia oppositiopoliitikko Aleksei Navalnyin myrkytystapauksessa ja vaatinut hänen välitöntä vapauttamistaan. Raportissa *Navalnyin myrkytys* (dok. 15434) yleiskokous ilmaisee vakavan huolensa siitä, että Venäjä on ollut haluton tekemään yhteistyötä raportioijan ja YK:n kanssa, jotta myrkytystapaus päästäisiin tutkimaan riippumattomasti. Päätöslauselmassa 2423 (2022) yleiskokous muistuttaa Venäjää EIT:n tekemistä päätöksistä, joissa Navalnyin ja opposition toiminnan rajoittamiset tai heidän pidätyksensä tai heille annetut vankeustuomiot todetaan Euroopan ihmisoikeusjärjestön vastaisiksi. Lisäksi viitataan EIT:n 16.2.2021 tekemään päätökseen, jossa vaaditaan vapauttamaan Navalnyi välittömästi. Useat kansainväliset sopimukset velvoittavat Venäjää tutkimaan hänen myrkytystapauksensa sekä saattamaan syylliset rikosoikeudelliseen vastuuseen. Venäjän on lisäksi lopetettava opposition ja kansalaisaktivistien painostaminen.

Yleiskokous on käsitellyt kertomusvuoden aikana myös MH17-lentokoneen alas ampumista. Asiaa koskevassa *raportissa* (dok.15563) todetaan, että todisteiden perusteella separatistit ampuivat MH17:ää venäläisellä Buk-ohjuksella Itä-Ukrainan yläpuolella. Venäjä on pitkittänyt ja vaikeuttanut tutkintaa sekä uhrien omaisten kärsimystä sotkemalla turmapaikkaa ja tuomalla esiin väärennettyjä todisteita. Päätöslauselmassa 2452 (2022) yleiskokous kehottaa Venäjää tekemään yhteistyötä, jotta turma saadaan selvitettyä ja syylliset vastuuseen. Venäjän pitäisi pyytää anteeksi uhrien omaisilta. Alankomaat sekä sitä auttaneet maat saavat kehuja omista tutkimuksistaan, mutta raportin mukaan USA ja Nato voisivat edelleen luovuttaa omat tutkatietonsa turman selvittäjien avuksi.

6. Jäsenvelvoitteiden seuranta

Yleiskokouksen tärkeimpiä tehtäviä on jäsenvelvoitteiden seuranta. Niin sanotun monitoroinnin kohteeksi päätyminen on vuodesta 1995 lähtien ollut ehtona jokaiselle Euroopan neuvoston jäseneksi pyrkivälle jäsenmaalle. Monitorointiraportointi perustuu presidentti Tarja Halosen aloitteeseen, ja siitä vastaa vuonna 1997 perustettu monitorointikomitea, joka toimii suljetuin ovin. Nykyiset monitoroinnin kohdemaat Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä ovat olleet komitean työlliställä jo yli 20 vuotta. Vuonna 2020 päätettiin alkaa monitoroida myös Puolaa, kun valtaa pitävän Laki ja oikeus -puolueen uudistusten todettiin heikentävän demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista. Unkari koki saman kohtalon kertomusvuonna eli 2022. Jälkimonitoroinnin kohde-
maina ovat edelleen Bulgaria, Montenegro ja Pohjois-Makedonia.

Raportissa *Monitorointikomitean vuosikertomus* (dok. 15433) todetaan, että jäsenvelvoitteiden seuranta on jatkunut pandemiasta huolimatta. Joissakin maissa on tapahtunut edistystä, kun toisissa tilanne on edelleen huonontunut. Monitorointikomitea on lisäksi seurannut tilanteen kehitystä Vuoristo-Karabahin alueella ja ilmaisee edelleen olevansa valmis etsimään tilanteeseen rauhanomaista ratkaisua. Päätöslauselmassa 2428 (2022) yleiskokous kommentoi demokratiakehitystä yhdessätoista varsinaisen monitoroinnin, kolmen jälkimonitoroinnin ja kolmen määräaikaistarkastelun kohdemaan osalta. Monitorointikomitean haasteeksi on muodostunut raporttien kahden vuoden määräaika, joka on monen mielestä liian lyhyt. Samalla raporttointijaksot ovat liian pitkiä, mikä vaikeuttaa heidän sitouttamista tehtäväänsä. Sääntökomitea saa kehotuksen tarkistaa ja tarpeen mukaan muuttaa määräyksiä raporttointijaksosta sekä raporttointijaksosten kestosta.

6.1 Armenia

Suomen valtuuskunnan puheenjohtajan Kimmo Kiljusen (sd.) ja Ruotsin valtuuskunnan puheenjohtajan Boriana Åbergin laatima *Armenian jäsenvelvoitteiden seurantaraportti* (dok. 15432) käsiteltiin tammikuun istunnossa. Edellinen raportti on vuodelta 2011, mutta raporttien välissä on käsitelty useita Armenian ja Azerbaidžanin välistä konfliktia koskevaa raporttia. Vuoden 2022 raportissa tarkastellaan Armenian poliittista kehitystä demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen näkökulmasta vuoden 2018 jälkeen.

Raportissa tarkastellaan muun muassa sananvapautta, institutionaalista tilannetta sekä oikeusjärjestelmän ja tuomioistuinlaitoksen uudistusten haasteita. Armeniassa helmikuussa 2019 muodostetun hallituksen prioriteetteja olivat oikeuslaitoksen ja vaalijärjestelmän uudistaminen sekä korruption torjunta ja kansalaisten luottamuksen palauttaminen. Sisäpoliittinen kehitys ja Vuoristo-Karabahin konflikti ovat kuitenkin vaikeuttaneet demokratiaa tukevien uudistusten läpiviäntä. Pääministerin marraskuussa 2020 allekirjoittama rauhansopimus Azerbaidžanin kanssa johti mielenosoituksiin ja väkivaltaisuuksiin myös parlamentin sisällä ja lopulta jopa ennenaikaisiin parlamenttivaaleihin kesäkuussa 2021.

Yleiskokous antaa päätöslauselmassa 2427 (2022) kiitosta Armenialle siitä, että vuoden 2018 rauhanomainen vallanvaihdos johti moniin demokratiaa ja ihmisoikeuksia tukeviin uudistuksiin. Yleiskokous kehottaa Armeniaa noudattamaan rauhansopimuksen ehtoja ja välttämään jännitteitä synnyttävää kielenkäyttöä Azerbaidžanin suuntaan. Lisäksi olisi pantava täytäntöön humanitaarisia ja ihmisoikeudellisia seurauksia koskevat ihmisoikeusvaltuutetun suositukset. Hyvin sujuneet vaalit ja vaalilainsäädännön uudistukset ovat tervetulleita, joskin osittain riittämättömiä. Viime vaalien tulehtunut ilmapiiri ja hallituksen ja opposition välinen kahakointi korostavat tarvetta uudistaa poliittista järjestelmää sekä vahvistaa tasa-arvoa ja vuoropuhelua eri ryhmien kesken. Oikeuslaitosuudistusta pitää jatkaa, jotta luottamus saadaan palautetuksi ja korruptiota vähennetyksi. Lisäksi Armeniassa pitäisi poistaa kunnianloukkauksen kriminalisointi ja puuttua vihapuheeseen ja disinformaatioon. Maan monitorointi jatkuu edelleen.

6.2 Georgia

Venäjän hyökkäys Ukrainaan herätti suurta huolta myös Georgiassa. Maa jätti EU-jäsenyyshakemuksensa 3. maaliskuuta 2022. Kesäkuussa 2022 EU:n ministerineuvosto totesi olevansa valmis myöntämään Georgialle ehdokasmaa-aseman, jos Georgia käsittelee ja täyttää tietyt komission ehdot. Yleiskokouksen monitorointia on usein pidetty EU-jäsenyyden eteisenä, joka valmistaa maita täyttämään vaadittavat ehdot. Georgia on ollut monitoroinnin kohteena vuodesta 1999, ja uusin monitorointiraportti *Jäsenvelvoitteiden ja sitoumusten noudattaminen Georgiassa* (dok. 15497) käsiteltiin kertomusvuonna. Siinä todetaan, että Georgian poliittisten voimien pitäisi asettaa kansan etu kapeiden poliittisten intressien edelle, jotta demokratiaa saataisiin lujitetuksi. Uudistukset lähtevät sisältäpäin, ja niitä tarvitaan.

Päätöslauselmassa 2438 (2022) käsitellään Georgian vaalijärjestelmämuutosta ja todetaan, että siirtyminen täysin suhteelliseen vaalitapaan vuonna 2024 edellyttää muutoksia lainsäädännössä ja myös käytännöissä, jotta kansalaisten luottamus vaalitoimitukseen säilyisi. Myös parlamentaarista valvontaa tulee vahvistaa. Korjattavat asiat liittyvät korruptioon, tutkintavankeuksiin, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen ja korkeimman oikeuden tuomarinimityksiin. Oikeuslaitosta ei saa käyttää poliittisiin tarkoituksiin. Georgian odotetaan vahvistavan sananvapautta ja suojelevan LHBTI-henkilöitä vihapuheelta ja väkivallalta. Yleiskokous korostaa Georgian suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ja tuomitsee Venäjän toimet alueella, kuten Abhasiassa ja Etelä-Ossetiassa järjestetyt ”kansanäänestykset”. Yleiskokous päättää jatkaa Georgian monitorointia, mutta muistuttaa, että implementoimalla päätöslauselman suositukset Georgia voisi siirtyä jälkimonitorointiin.

6.3 Turkki

Turkki kuuluu Euroopan neuvoston ensimmäisiin jäsenvaltioihin. Maa kuitenkin asetettiin raportoinnin kohteeksi vuonna 1996, kun yleiskokous hyväksyi asiaa koskevan suosituksen. Vuonna 2004 Turkki siirtyi varsinaisesta monitoroinnista jälkimonitorointiin, mutta se palautettiin monitoroinnin kohdemaaksi vuonna 2017, sillä yleiskokous oli huolissaan vuoden 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen heikentyneestä ihmisoikeustilanteesta. Turkin jäsenvelvoitteiden seurantaan tutkiva raportti hyväksyttiin vuonna 2021. Kertomusvuoden väliaikaisraportissa *Sitoumusten ja velvoitteiden kunnioittaminen Turkissa* (dok. 15618) keskitytään tuleviin vaaleihin, oikeusjärjestelmän tilanteeseen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten implementointiin. Ministerikomitea päätti aloittaa Turkin kohdalla rikkomusmenettelyn sen jälkeen, kun maa kieltäytyi panemasta täytäntöön EIT:n päätöstä vapauttaa Osman Kavala.

Turkki saa päätöslauselmassa 2459 (2022) kiitosta siitä, miten se on pyrkinyt löytämään ratkaisua Ukrainan ja Venäjän väliseen sotaan. Yleiskokous toteaa, että terrorismin uhka Turkissa on todellinen, mutta muistuttaa, että terrorismin torjuntakeinojen on oltava ihmisoikeussitoumusten mukaisia. Turkin olisi pantava täytäntöön EIT:n päätökset Osman Kavalan ja Selahattin Dermişin asioissa. Ministerikomitean rikkomusmenettely Turkia kohtaan on tervetullut, sillä ellei EIT-tuomioita noudateta, se heikentää koko ihmisoikeusjärjestelmän uskottavuutta.

Turkin oikeusjärjestelmää pitää uudistaa, sillä oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ei toteudu ja olot vankiloissa ovat huolestuttavalla tasolla. Myös oikeuslaitoksen riippumattomuus pitää taata. Oppositio puolueita ja -poliitikkoja kohdellaan maassa arveluttavasti. Uusi vaalilaki hyväksyttiin ilman konsulttaatiota, ja se suosii perinteisiä puolueita. Vaalilakia tulisi muuttaa Venetsian toimikunnan suositusten mukaisesti. Myös sanan- ja medianvapautta pitää vahvistaa, eikä terrorismin torjunnassa saa polkea ihmisoikeuksia. Vuoden 2017 perustuslakiuudistukset ovat vakavasti heikentäneet demokratiaa Turkissa, ja siksi monitorointiprosessi jatkuu edelleen.

6.4 Unkari

Unkari toimi Euroopan neuvoston puheenjohtajana toukokuusta marraskuuhun 2021. Sen jälkeen keväällä 2022 siellä järjestettiin parlamenttivaalit. Näistä syistä Unkarin jäsenyysvelvoitteiden seuranta koskeva raportti viivästyi normaalista aikataulusta. Unkari liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1990 eikä siksi päätenyt monitoroinnin kohteeksi. Yleiskokous on kuitenkin tarkkaan seurannut maan kehitystä vuodesta 2013 lähtien, kun vallassa oleva Fidesz-puolue alkoi tehdä uudistuksia, jotka heikensivät merkittävästi oikeusvaltiota. Myös Venetsian toimikunta on ollut huolissaan Unkarin kehityksestä ja on antanut lakiuudistuksista useita suosituksia. Yleiskokouksen puheenjohtajisto päätti jo vuonna 2019 laatia Unkarin tilanteesta raportin, mutta tämä käsiteltiin vastaa lokakuussa 2022.

Raportissa *Euroopan neuvoston jäsenyysvelvoitteiden kunnioittaminen Unkarissa* (dok. 15619) yleiskokous päättää asettaa Unkarin monitoroinnin kohteeksi, sillä maassa tapahtunut huolestuttava kehitys on heikentänyt oikeusvaltiota ja demokratian toteutumista. Koska maata hallitsevilla Fidesz-puolueella on parlamentissa yli kahden kolmasosan enemmistö, se pystyy ankkuroimaan oman valtansa maan poliittisiin elimiin ja oikeusjärjestelmään. Yleiskokous muistuttaa päätöslauselmassaan 2460 (2022), että tällaisissa tilanteissa pitäisi olla erityisen varovainen ja että kaikki uudistukset pitäisi tehdä hyvässä uskossa ja demokraattisten instituutioiden toiminnan näkökulmasta. Unkarin pitäisi siksi ottaa huomioon Venetsian toimikunnan suositukset oikeudenmukaisista vaaleista, sillä kiireellä ennen vuoden 2022 vaaleja tehdyt uudistukset suosivat istuvaa valtuopuoluetta. Vaikka maan oikeusjärjestelmä toimiikin tehokkaasti, pitää sitä edelleen kehittää avoimempaan ja monipuolisempaan suuntaan. Kansalaisten valvonta Pegasus-ohjelmalla pitää lopettaa, eikä median liikkumavaraa saa kaventaa lainsäädännöllä ja tuomioita kiristämällä. Hallitsevan puolueen pitkäaikainen yksinvalta on heikentänyt toimivaa vallan kolmijakoa Unkarissa.

6.5 Muita maita koskevat määräaikaisraportit

Monitorointikomitea valvoo myös monitoroinnin ulkopuolella olevia jäsenmaita. Kertomusvuonna käsitellyssä olivat Malta ja Romania. Raportissa *Maltan jäsenyysvaatimusten noudattaminen* (dok. 15546) todetaan, että toimittaja Daphne Caruana Galizian murha paljasti ongelmia oikeusvaltioperiaatteessa ja oikeuslaitoksen riippumattomuudessa. Maltan perustuslakijärjestelmän uudistustyö on siksi tervetullut. Parlamentaarisen valvonnan varmistamiseksi päätöslauselmassa 2451 (2022) ehdotetaan parlamentin kokonaisuudistusta, jossa rajoitetaan edustajien sivutoimet ja siirrytään kokoaikaiseen edustajantyöhön. Tuomarimimityksissä on tapahtunut parannuksia, mutta pääministerillä on edelleen suuri valta, mikä heikentää valtioonhallinnon riippumattomuutta. Maltan pitää lisätä toimia korruption kitkemiseksi, puuttua toimittajiin kohdistuviin hyökkäyksiin sekä panostaa tasa-arvon toteutumiseen.

Raportissa *Euroopan neuvoston jäsenyysvelvoitteiden kunnioittaminen Romaniassa* (dok. 15617) maa saa kehotuksen jatkaa oikeuslaitoksen uudistusta vuosille 2022–2025 asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Päätöslauselmassa 2466 (2022) Romaniaa kehoitetaan ottamaan huomioon Venetsian toimikunnan ja korruptionvastaisen toimielimen Grecon suositukset lainsäädäntövalmistelussa ja varmistamaan kattavat konsultaatioprosessit. Kansalliselle korruptionvastaiselle toimielimelle täytyy taata riittävät resurssit. Median omistajuussuhteisiin tarvitaan täyttä avoimuutta, ja toimittajiin kohdistuvat häirintätapaukset on selvitettävä. Myös vähemmistöjen oikeuksia on parannettava. Maan tilanteen seuranta jatketaan määräaikaisraporteilla.

7. Suhteet järjestön ulkopuolisiin maihin

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikutti myös parlamentaarisen yleiskokouksen suhteisiin ulkopuolisiin maihin. Jo pitkään jatkunut yhteistyö Euroopan neuvoston ja Valko-Venäjän kanssa päätettiin jättää. Samalla päätettiin vahvistaa järjestön jäsenyyttä hakevan Kosovon edustajien oikeuksia osallistua yleiskokouksen istuntoihin. Yleiskokouksessa käsiteltiin myös demokratiakumppanuusohjelmaa (*Partner for Democracy*), joka otettiin käyttöön vuonna 2009. Kertomusvuonna koottiin Jordaniaa ja Kirgisiaa koskevat arviointiraportit. Poliittinen komitea on lisäksi arvioinut kumppanuusohjelman toimivuutta, mistä yleiskokous saanee raportin käsittelevänsä vuonna 2023.

7.1 Kosovo

Kosovo ilmoitti alkuvuodesta 2022 aikovansa hakea Euroopan neuvoston jäsenyyttä, ja se toimitti virallisen jäsenyyshakemuksensa ministerikomitealle 12.5.2022. Asian käsittely on edennyt hitaasti, sillä kaikki järjestön jäsenmaat eivät ole tunnustaneet Kosovoa itsenäiseksi valtioksi. Yleiskokous on esittänyt toiveen, että jäsenyyshakemus olisi esillä vuonna 2023 järjestettävän neljännen huippukokouksen agendalla.

Vuodesta 2017 Kosovolla on ollut oikeus osallistua yleiskokouksen istuntoihin ilman puheoikeutta. Koronapandemian myötä Kosovon valtuuskunnalle alettiin osoittaa myös tietyt paikat istuntosalissa. Yleiskokouksen puheenjohtajisto päätti puheenjohtaja Tiny Koxin ehdotuksesta antaa Kosovolle puheoikeuden kesäkuun istunnossa Länsi-Balkanin tilannetta käsittelevän raportin yhteydessä. Syyskuun kokouksessaan puheenjohtajisto päätti muuttaa Kosovon puheoikeuden pysyväksi lokakuun istunnosta lähtien.

7.2 Valko-Venäjä

Valko-Venäjä ei ole Euroopan neuvoston jäsenmaa, mutta järjestö on ylläpitänyt yhteistyötä maan kanssa jo kauan. Yleiskokous on muun muassa osallistunut vaalitarkkailuihin. Viime vuonna oli vahvasti esillä Valko-Venäjän huonontunut ihmisoikeustilanne. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen (sd.) on valmistellut poliittisessa komiteassa raporttia otsikolla *Kansallisen poliittisen reformin edistäminen Valko-Venäjällä*. Siinä yhteydessä Kiljunen on tavannut useita Valko-Venäjän oppositiota edustavia henkilöitä.

Yleiskokous esitti samassa lausunnossa, jossa se puolsi Venäjän erottamista Euroopan neuvostosta, että järjestön suhteet Valko-Venäjän kanssa jäädytettäisiin. Maan katsottiin mahdollistaneen Venäjän hyökkäys Ukrainaan, eikä yhteistyötä siksi enää pidetty mahdollisena. 17.3.2022 pitämässään kokouksessaan ministerikomitea päätti jäädyttää järjestön suhteet Valko-Venäjään. Samalla kuitenkin korostettiin, että suhteita maan kansalaisyhteiskuntaan vahvistetaan.

Kesäkuun täysistunnon yhteydessä järjestettyyn korkean tason paneeliin osallistui myös Valko-Venäjän oppositiojohtaja Svjatlana Tsih'anouskaja. Paneeliskustelussa nousi esiin kysymys, minkälaisilla konkreettisilla toimilla Euroopan neuvoston ja Valko-Venäjän opposition suhteita voitaisiin vahvistaa. Keskustelu konkretisoitui syyskuussa, kun ministerikomitea päätti järjestää säännöllisiä tapaamisia Tsih'anouskajan ja maan muiden demokraattisen opposition edustajien kanssa. Perustettiin niin kutsuttu kontaktiryhmä (*Contact Group*), jonka toimintaa johdetaan virkamiesvetoisesti.

7.3 Jordania

Jordaniale myönnettiin yleiskokouksen demokratiakumppanuus vuonna 2016. Sen myötä maa sitoutui Euroopan neuvoston arvoihin sekä kehittämään yhteiskuntaansa näiden arvojen mukaisesti. Maata koskevassa toisessa seurantaraportissa *Jordanian demokratiakumppanuuden arviointi* (dok. 15649) yleiskokous kehuu, miten hyvin maa järjesti parlamenttivaalinsa vaikeassa pakolaistilanteessa ja pandemian koettelemusten jälkeen. Päätöslausemassa 2469 (2022) kiitosta saa uusi lasten oikeuksia vahvistava laki. Sen sijaan haasteita riittää naisten ja miesten välisessä tasa-arvossa. Puoluejärjestelmä on alkutekijöissään, ja sitä pitää edelleen kehittää. Yleiskokous moittii, että Jordania käyttää liikaa tutkintavankeutta, ja maassa on myös yhä voimassa kuolemanrangaistus. Sitoumusten täytäntöönpano edellyttää parlamentin ja hallituksen välistä yhteistyötä.

7.4 Kirgisia

Kirgisia on ollut yleiskokouksen demokratiakumppani vuodesta 2014. Kertomusvuonna käsiteltiin raporttia *Kirgisian parlamentin demokratiakumppanuusasetaman uudelleenarviointi* (dok. 15526). Siinä todetaan, että demokratiakumppanuusasetamastaan huolimatta Kirgisia ei ole tehnyt tarvittavia demokraattisia reformeja kahdeksan vuotta kestäneen kumppanuutensa aikana. Kirgisia ei ole myöskään liittynyt Euroopan neuvoston sopimukseen. Vuoden 2020 sisäpoliittinen kriisi teki selväksi, että maan pitää uudistua. Raportit lukuisista ihmisoikeusloukkauksista ovat huolestuttavaa luettavaa. Päätöslauselmassa 2454 (2022) yleiskokous ilmaisee halunsa jatkaa kumppanuutta Kirgisian kanssa. Se kuitenkin edellyttää, että vastavalittu parlamentti kunnioittaa ihmisoikeuksia, panee kiireellisesti kumppanuussopimuksen ehdot täytäntöön sekä edistää Euroopan neuvoston sopimusten hyväksyntää ja ratifiointia yhteistyössä hallituksen kanssa. Lisäksi Kirgisian toivotaan osallistuvan täysillä yleiskokouksen työhön ja raportoivan, miten uudistukset etenevät. Viranomaisten pitää tehdä yhteistyötä Venetsian toimikunnan kanssa, ja maan pitää kiireisesti liittyä YK:n sopimukseen koskien pakotettua katoamista, lopettaa median painostaminen ja tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaa.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA VUONNA 2022

PUHEENJOHTAJA

Kimmo KILJUNEN (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA

Anne-Mari VIROLAINEN (kok)

JÄSENET

Tarja FILATOV (sd)

Petri HONKONEN (kesk)
29.4.2022 asti

Hilikka KEMPPI (kesk)
varajäsenestä
varsinaiseksi jäseneksi
3.5.2022

Minna REIJONEN (ps)

VARAJÄSENET

Inka HOPSU (vihr)

Mikko KINNUNEN
(kesk) 3.5.2022 alkaen

Mai KIVELÄ (vas)

Mika NIIKKO (ps)

Elina Valtonen (kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos kansainvälisten asiain neuvos,
valtuuskunnan sihteeri 31.10.2022 asti

Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan apulaissihteeri 21.11.2022 asti, valtuus-
kunnan sihteeri 21.11.2022 alkaen

Marjo RANTASOLA, kansainvälisen osaston sihteeri, valtuuskunnan avustaja 1.9.2022 asti

Katja NOLVI, kansainvälisen osaston sihteeri, valtuuskunnan avustaja 1.9.-30.11.2022

Katariina HUHTA, kansainvälisen osaston sihteeri, valtuuskunnan avustaja 1.12.2022 alkaen

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

JÄSENYYDET KOMITEOISSA VUONNA 2022

PYSYVÄ KOMITEA <i>STANDING COMMITTEE</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
POLIITTINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East and the Arab World</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen
Demokratia-alakomitea <i>Sub-Committee on Democracy</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen
OIKEUDELLISTEN JA IHMISOIKEUSASIAIN KOMITEA <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Hilkka KEMPPI, jäsen Elina VALTONEN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Elina VALTONEN, jäsen
Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights</i>	Hilkka KEMPPI, jäsen
Tekoäly ja ihmisoikeudet alakomitea <i>Sub-Committee on Artificial Intelligence and Human Rights</i>	Elina VALTONEN, jäsen
SOSIAALI- JA TERVEYSASIAIN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Minna REIJONEN, jäsen Tarja FILATOV, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Yleisen terveyden ja kestävä kehityksen alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health and Sustainable Development</i>	Minna REIJONEN, jäsen
Lastenasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Children</i>	Tarja FILATOV, jäsen
Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on the Europe Prize</i>	Minna REIJONEN, jäsen
SIIRTOLAIS-, PAKOLAIS- JA EVAKKOASIAINKOMITEA <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen Mika NIIKKO, varajäsen
Pakolais- ja siirtolaislasten ja nuorten asemaa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Refugee and Migrant Children and Young People</i>	-

Diasporaa ja kotouttamista käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Diasporas and Integration</i>	-
Ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetuksia käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Migrant Smuggling and Trafficking in Human Beings</i>	-
KULTTUURI-, TIEDE-, KOULUTUS- JA MEDIAKOMITEA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND MEDIA</i>	Inka HOPSU, jäsen Mikko KINNUNEN, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alakomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Inka HOPSU, jäsen Mikko KINNUNEN, varajäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Mikko KINNUNEN, jäsen Inka HOPSU, varajäsen
TASA-ARVOASIAIN- JA SYRJINNÄNVASTAINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Tarja FILATOV, jäsen Mai KIVELÄ, varajäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Tarja FILATOV, jäsen
Vammaisuutta, moniperusteista ja intersektionaalista syrjintää pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Disability, Multiple and Intersectional Discrimination</i>	Mai KIVELÄ, jäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Tarja FILATOV, jäsen
IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMARIEN VALINTAA KÄSITTELEVÄ KOMITEA <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	-
MENETTELYTAPASÄÄNTÖKOMITEA <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	-
JÄSENMAIDEN JÄSENYYSVELVOITTEIDEN VALVONTAKOMITEA (MONITOROINTIKOMITEA) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Kimmo KILJUNEN (SOC), jäsen
Jäsenvaltioiden sisäisiä konflikteja käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Conflicts between Council of Europe Member States</i>	-
PUHEENJOHTAJISTO <i>BUREAU</i>	<i>Yleiskokouksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, poliittisten ryhmien ja komiteoiden puheenjohtajat</i> Kimmo KILJUNEN, jäsen

YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2022 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

Päätöslauselma 2414 (2022)	Lapsen oikeus tulla kuulluksi: lapsen osallistuminen, demokraattisten yhteiskuntien perusta (dok. 15435)
Päätöslauselma 2415 (2022)	Toimettomuus ilmastomuutoksen torjunnassa: lapsen oikeuksien loukkaus (dok. 15436)
Päätöslauselma 2416 (2022)	EU:n uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus: ihmisoikeusnäkökulma (dok. 15438)
Päätöslauselma 2417 (2022)	Euroopassa lisääntyneen LHBTI-henkilöihin kohdistuvan vihan torjuminen (dok. 15425)
Päätöslauselma 2418 (2022)	Oletetut LHBTI-henkilöihin kohdistuneet loukkaukset Etelä-Kaukasuksella (dok. 15429)
Päätöslauselma 2419 (2022)	Median rooli kriisin aikana (dok. 15437)
Päätöslauselma 2420 (2022)	Jalkapallon hallinto: liiketoiminta ja arvot (dok. 14530)
Päätöslauselma 2421 (2022)	Urheilupolitiikka kriisin aikana (dok. 15426)
Päätöslauselma 2422 (2022)	Venäjän valtakirjojen riitauttaminen asiaperustein (dok. 15443)
Päätöslauselma 2423 (2022)	Navalnyin myrkytys (dok. 15434)
Päätöslauselma 2424 (2022)	Covid-19 nujertaminen kansanterveydellisin keinoin (dok. 15444)
Päätöslauselma 2425 (2022)	Tahdonvastaisille katoamisille loppu Euroopan neuvoston alueella (dok. 15431)
Päätöslauselma 2426 (2022)	Historianopetuksen observatorio Euroopassa (dok. 15423)
Päätöslauselma 2427 (2022)	Armenian jäsenveloitteiden seurantaraportti (dok. 15432)
Päätöslauselma 2428 (2022)	Monitorointikomitean vuosikertomus (dok. 15433)
Päätöslauselma 2429 (2022)	Toimenpiteet lasten suojelemiseksi pornografiselta materiaalilta (dok. 15494)
Päätöslauselma 2430 (2022)	Lissabonin sopimuksesta eteenpäin: EN:n ja EU:n strategisen suhteen vahvistaminen (dok. 15495)
Päätöslauselma 2431 (2022)	Vammaisten henkilöiden laitostumisen estäminen (dok. 15496)
Päätöslauselma 2432 (2022)	Sosiaaliseen syntyperään perustuvan syrjinnän torjuminen (dok. 15499)
Päätöslauselma 2433 (2022)	Seuraukset Venäjän yhä jatkuvasta hyökkäyksestä Ukrainaan: EN:n rooli ja vastaus (dok. 15506)
Päätöslauselma 2434 (2022)	Miten hyötyä rikollisen omaisuuden takavarikoinnista? (dok. 15500)
Päätöslauselma 2435 (2022)	Poliisitoiminnan liiallisen ja oikeutuksettoman voimankäytön torjunta ja ennaltaehkäisy (dok. 15498)
Päätöslauselma 2436 (2022)	Venäjän hyökkäys Ukrainaan: vastuuvollisuuden varmistaminen vakavissa humanitaarisen oikeuden loukkauksissa ja muissa kansainvälisissä rikoksissa (dok. 15510)
Päätöslauselma 2437 (2022)	Todellisen demokratian turvaaminen ja edistäminen Euroopassa (dok. 15486)
Päätöslauselma 2438 (2022)	Jäsenveloitteiden ja sitoumusten noudattaminen Georgiassa (dok. 15497)

Päätöslauselma 2439 (2022)	Mahdollisuus tehdä abortti Euroopassa: "pro-choice" -häirinnän estäminen (dok. 15459)
Päätöslauselma 2440 (2022)	Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen maahanmuuttopolitiikassa (dok. 15456)
Päätöslauselma 2441 (2022)	Reseptilääkeriippuvuus (dok. 15454)
Päätöslauselma 2442 (2022)	Äärimmäisen lapsiköyhyyden poistaminen Euroopassa: kansainvälinen ja moraalinen velvollisuus (dok. 15524)
Päätöslauselma 2443 (2022)	Poliittisten puolueiden rooli monimuotoisuuden ja osallistumisen edistämässä: uusi perussopimus rasismista vapaasta yhteiskunnasta (dok. 15535)
Päätöslauselma 2444 (2022)	Euroopan uudet turvallisuushaasteet: Euroopan neuvoston rooli (dok. 15541)
Päätöslauselma 2445 (2022)	Jatkuva tarve palauttaa ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate Pohjois-Kaukasiassa (dok. 15544)
Päätöslauselma 2446 (2022)	Raportoidut tapaukset poliittisista vangeista Venäjällä (dok. 15545)
Päätöslauselma 2447 (2022)	Antisemitismien ehkäiseminen ja torjuminen Euroopassa (dok. 15539)
Päätöslauselma 2448 (2022)	Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuvan sisäisen ja ulkoisen siirtolaisuuden humanitaariset seuraukset (dok. 15547)
Päätöslauselma 2449 (2022)	Yksintulleiden ja vanhemmistaan eroon joutuneiden maahanmuuttaja- ja pakolaislasten suojelu ja vaihtoehtoinen hoiva (dok. 15548)
Päätöslauselma 2450 (2022)	Oikeutta ja turvaa rauhansovitteluun osallistuville naisille (dok. 15525)
Päätöslauselma 2451 (2022)	Maltan jäsenyysvaatimusten noudattaminen (dok. 15546)
Päätöslauselma 2452 (2022)	MH-17 lentokoneen alasampumisesta syyllistyneiden vastuullisuuden varmistaminen (dok.15563)
Päätöslauselma 2453 (2022)	Verkkokommunikaation valvonta: uhka median monimuotoisuudelle, tiedonvapaudelle ja inhimillisyydelle (dok. 15537)
Päätöslauselma 2454 (2022)	Kirgisian parlamentin demokratiakumppanusaseman uudelleenarviointi (dok. 15526)
Päätöslauselma 2455 (2022)	Rokotteilla estettävien sairauksien torjunta laadukkailla palveluilla ja rokotevastaisuutta lietsovien myyttien murtamisella (dok. 15542)
Päätöslauselma 2456 (2022)	Eurooppalaisen perspektiivin tukeminen Länsi-Balkanilla (dok. 15609)
Päätöslauselma 2457 (2022)	Islamofobian ja muslimivastaisuuden torjunta ja tietoisuuden lisääminen aiheesta (dok. 15616)
Päätöslauselma 2458 (2022)	Schengen-tietojärjestelmän väärinkäyttö poliittisin perustein EN:n jäsenmaissa (dok. 15600)
Päätöslauselma 2459 (2022)	Sitoumusten ja veloitteiden kunnioittaminen Turkissa (dok. 15618)
Päätöslauselma 2460 (2022)	Euroopan neuvoston jäsenyysveloitteiden kunnioittaminen Unkarissa (dok. 15619)
Päätöslauselma 2461 (2022)	Turvalliset kolmannet maat turvapaikanhakijoille (dok. 15592)
Päätöslauselma 2462 (2022)	Maahantulon estäminen maissa ja merellä: maahanmuuton hallinnan laittomat toimenpiteet (dok. 15604)
Päätöslauselma 2463 (2022)	Venäjän Ukrainaan kohdistuvan aggression yltyminen (dok. 15631)
Päätöslauselma 2464 (2022)	Brexitin vaikutukset Irlannin saaren ihmisoikeuksiin (dok. 15615)
Päätöslauselma 2465 (2022)	Taistelu oikeudenmukaisuuden puolesta – naisten syrjinnän kitkeminen urheilumaailmassa (dok. 15611)
Päätöslauselma 2466 (2022)	Euroopan neuvoston jäsenyysveloitteiden kunnioittaminen Romaniassa (dok. 15617)
Päätöslauselma 2467 (2022)	Tulevaisuuden työ on täällä – työoikeuksien uudelleentarkastelu (dok. 15620)
Päätöslauselma 2468 (2022)	Rokotesyrjinnän ehkäiseminen (dok. 15608)
Päätöslauselma 2469 (2022)	Jordanian demokratiakumppanuuden arviointi (dok. 15649)
Päätöslauselma 2470 (2022)	Demokratian rakenteiden suojeleminen terveyskriisissä (dok. 15650)

Päätöslauselma 2471 (2022)	Covid-19-pandemian vaikutukset kansalaisyhteiskunnan tilaan ja toimintaan (dok. 15654)
Päätöslauselma 2472 (2022)	Covid-19-pandemian vaikutukset vankien määrään Euroopassa (dok. 15652)
Päätöslauselma 2473 (2022)	Euroopan neuvoston roolin vahvistaminen eurooppalaisen poliittisen rakenteen kulmakivenä (dok. 15651)
Päätöslauselma 2474 (2022)	Lääkkeiden turvallisten toimitusketjujen varmistaminen (dok. 15653)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2218 (2022)	Lapsen oikeus tulla kuulluksi: lapsen osallistuminen, demokraattisten yhteiskuntien perusta (dok. 15435)
Suositus 2219 (2022)	Toimettomuus ilmastonmuutoksen torjunnassa: lapsen oikeuksien loukkaus (dok. 15436)
Suositus 2220 (2022)	Euroopassa lisääntyneen LHBTI-henkilöihin kohdistuvan vihan torjuminen (dok. 15425)
Suositus 2221 (2022)	Jalkapallon hallinto: liiketoiminta ja arvot (dok. 14530)
Suositus 2222 (2022)	Covid-19 nujertaminen kansanterveydellisin keinoin (dok. 15444)
Suositus 2223 (2022)	Tahdonvastaisille katoamisille loppu Euroopan neuvoston alueella (dok. 15431)
Suositus 2224 (2022)	Historianopetuksen observatorio Euroopassa (dok. 15423)
Suositus 2225 (2022)	Toimenpiteet lasten suojelemiseksi pornografiselta materiaalityliltä (dok. 15494)
Suositus 2226 (2022)	Lissabonin sopimuksesta eteenpäin: EN:n ja EU:n strategisen suhteen vahvistaminen (dok. 15495)
Suositus 2227 (2022)	Vammaisten henkilöiden laitostumisen estäminen (dok. 15496)
Suositus 2228 (2022)	Seuraukset Venäjän yhä jatkuvasta hyökkäyksestä Ukrainaan: EN:n rooli ja vastaus (dok. 15506)
Suositus 2229 (2022)	Miten hyötyä rikollisen omaisuuden takavarikoinnista? (dok. 15500)
Suositus 2230 (2022)	Poliisitoiminnan liiallisen ja oikeutuksettoman voimankäytön torjunta ja ennaltaehkäisy (dok. 15498)
Suositus 2231 (2022)	Venäjän hyökkäys Ukrainaan: vastuuvollisuuden varmistaminen vakavissa humanitaarisen oikeuden loukkauksissa ja muissa kansainvälisissä rikoksissa (dok. 15510)
Suositus 2232 (2022)	Todellisen demokratian turvaaminen ja edistäminen Euroopassa (dok. 15486)
Suositus 2233 (2022)	Reseptilääkeriippuvuus (dok. 15454)
Suositus 2234 (2022)	Äärimmäisen lapsiköyhyyden poistaminen Euroopassa: kansainvälinen ja moraalinen velvollisuus (dok. 15524)
Suositus 2235 (2022)	Euroopan uudet turvallisuushaasteet: Euroopan neuvoston rooli (dok. 15541)
Suositus 2236 (2022)	Raportoidut tapaukset poliittisista vangeista Venäjällä (dok. 15545)
Suositus 2237 (2022)	Eurooppalaisen perspektiivin tukeminen Länsi-Balkanilla (dok. 15609)
Suositus 2238 (2022)	Turvalliset kolmannet maat turvapaikanhakijoille (dok. 15592)
Suositus 2239 (2022)	Tulevaisuuden työ on täällä – työoikeuksien uudelleentarkastelu (dok. 15620)
Suositus 2240 (2022)	Rokotesyrjinnän ehkäiseminen (dok. 15608)
Suositus 2241 (2022)	Covid-19-pandemian vaikutukset kansalaisyhteiskunnan tilaan ja toimintaan (dok. 15654)

Suositus 2242 (2022)

Covid-19-pandemian vaikutukset vankien määrään Euroopassa (dok. 15652)

Suositus 2243 (2022)

Lääkkeiden turvallisten toimitusketjujen varmistaminen (dok. 15653)

3.3 Lausunnot

Lausunto 300 (2022)

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seuraukset (dok. 15477)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN JA PYSYVÄN KOMITEAN ERITYISVIERAAT VUONNA 2022

Valtioiden edustajat

Željko KOMŠIĆ, Bosnia-Herzegovinan presidenttineuvoston puheenjohtaja	25.1.2022
Benedetto DELLA VEDOVA, Italian ulkoministeriön alivaltiosihteeri*	25.1.2022
Sergio MATTARELLA, Italian presidentti	27.4.2022
Luigi Di MAIO, Italian ulkoministeri*	28.4.2022
Denys SHMYHAL, Ukrainan pääministeri	14.3.2022
Volodymyr ZELENSKY, Ukrainan presidentti	14.3.2022
Benedetto DELLA VEDOVA, Italian ulkoministeriön alivaltiosihteeri	14.3.2022
Simon Coveney, Irlannin ulko- ja puolustusministeri*	21.6.2022
Katerina SAKELLAROPOULOU, Kreikan tasavallan presidentti	22.6.2022
Willem-Alexander, Alankomaiden kuningas	23.6.2022
Ignazio CASSIS, Sveitsin liittopresidentti	10.10.2022
Michael D. HIGGINGS, Irlannin presidentti	11.10.2022
Thomas BYRNE, Irlannin eurooppaministeri	12.10.2022
Edi RAMA, Albanian pääministeri	12.10.2022
Volodymyr ZELENSKY, Ukrainan presidentti	13.10.2022

*Ministerikomitean puheenjohtaja

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Ylva JOHANSSON, EU:n sisäasioista vastaava komissaari	24.1.2022
Helena DALLI, EU:n tasa-arvoasioista vastaava komissaari	25.1.2022
Giovanni INFANTINO, FIFA:n puheenjohtaja	26.1.2022
Ute STEYER, Tukholman Suuren synagogan rabbi	22.6.2022

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia
	Tanska
	Ranska
	Irlanti
	Italia
	Norja
	Luxemburg
	Alankomaat
	Ruotsi
	Iso-Britannia
9.8.1949	Kreikka
7.3.1950	Islanti
13.4.1950	Turkki
13.7.1950	Saksa
16.4.1956	Itävalta
24.5.1961	Kypros
6.5.1963	Sveitsi
29.4.1965	Malta
22.9.1976	Portugali
24.11.1977	Espanja
23.11.1978	Liechtenstein
16.11.1988	San Marino
5.5.1989	Suomi
6.11.1990	Unkari
26.11.1991	Puola
7.5.1992	Bulgaria
14.5.1993	Viro
14.5.1993	Liettua
14.5.1993	Slovenia
30.6.1993	Tšekki
30.6.1993	Slovakia
7.10.1993	Romania
10.11.1994	Andorra
10.2.1995	Latvia
13.7.1995	Albania
13.7.1995	Moldova
9.11.1995	Ukraina
9.11.1995	Makedonia
28.2.1996	Venäjä, päättynyt 16.3.2022
6.11.1996	Kroatia
27.4.1999	Georgia
25.1.2001	Armenia
25.1.2001	Azerbaidzhan

24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
3.4.2003	Serbia
6.10.2004	Monaco
6.6.2006	Serbia
11.5.2007	Montenegro

MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

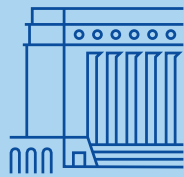
7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

PARLAMENTAARISEN
YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. +358 9 4321
www.eduskunta.fi
etunimi.sukunimi@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg
assembly.coe.int
www.coe.int

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN